

YK:n turvallisuusneuvoston
päätöslauselma 1325 (2000)
"NAISET, RAUHA JA TURVALLISUUS"

SUOMEN KANSALLINEN
TOIMINTAOHJELMA
2012–2016

YK:n turvallisuusneuvoston
päätöslauselma 1325 (2000)
"NAISET, RAUHA JA TURVALLISUUS"

**SUOMEN KANSALLINEN
TOIMINTAOHJELMA
2012 - 2016**

**ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET**

ISSN 0358-1489
ISBN 978-952-281-006-9
PDF ISBN 978-952-281-007-6
e-julkaisu ISBN 978-952-281-008-3

Kopijyvä Oy, Jyväskylä 2012

Tämä julkaisu on painettu ympäristöystävälliselle Reprint-paperirille, joka on valmistettu 60% kierrätyskuidusta. RePrint- paperille on myönnetty seuraavat sertifiikatit: ISO 9001, ISO 14001, EMAS, DIN 6738, EN-71-3, FSC JA EU-kukka.

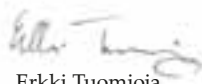
Esipuhe

Suomi julkisti vuonna 2008 ensimmäisen kansallisen toimintaohjelmansa YK:n tuvalisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” toimeenpanemiseksi. Toimintaohjelma on ollut merkittävä työväline lisättäessä kiinnostusta naisten asemaan ja osallistumiseen rauhaan ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Päätöslauselman toimeenpanon tehostamiseksi Suomi on laatinut uuden tavoitteellisen toimintaohjelman vuosille 2012–2016.

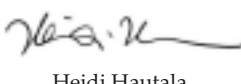
Toimintaohjelma on alkuperäisen ohjelman tavoin laadittu yhteistyössä ministeriöiden, kansalaisjärjestöjen sekä tutkimuslaitosten edustajien kanssa. Vastaavasti toimintaohjelman toimeenpanoa seurataan ryhmässä, jossa on mukana ministeriöiden, kansalaisjärjestöjen ja tutkimuslaitosten edustajia. Toimintaohjelma kattaa vuodet 2012–2016, minkä jälkeen ohjelmaa päivitetään.

Kukin toimintaohjelmassa mainittu vastuutaho toimeenpanee ohjelman tavoitteita ja raportoi niistä sovitulla tavalla. Kansainvälisen käytännön mukaisesti Suomi hyödyntää päätöslauselman 1325 toimeenpanon arvioinnissa YK:n johdolla laadittuja maailmanlaajuisia ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -indikaattoreita.

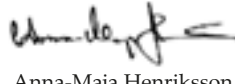
Pysyvän rauhan toteutumiseen on paremmat edellytykset, jos naisilla ja miehillä on tasavertaiset mahdollisuudet osallistua päätösten suunnitteluun ja toteutukseen. Suomi haluaa päätöslauselman 1325 täytäntöönpanolla hyödyttää koko yhteiskunnan vakautta ja kehitystä.

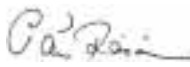
Erkki Tuomioja
ulkoasiainministeri

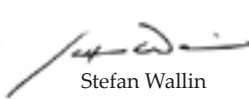
Heidi Hautala
kehitysministeri

Anna-Maja Henriksson
oikeusministeri

Päivi Räsänen
sisäasiainministeri

Stefan Wallin
puolustusministeri

Paavo Arhinmäki
kulttuuri- ja urheiluministeri

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe.....	3
Kansainvälinen kehitys.....	8
JOHDANTO.....	9
Toimintaohjelman päämäärä ja periaatteet.....	9
Suomen lähtökohtia.....	10
Toimintaohjelman välineet.....	11
Suomen ensimmäisen toimintaohjelman toimeenpano 2008–2011.....	12
KONFLIKTIEN ENNALTAEHKÄISY, RAUHANNEUVOTTELUT JA RAUHANRAKENNUS	15
KRIISINHALLINTA.....	21
NAISTEN JA TYTTÖJEN IHMISOIKEUKSIEN VAHVISTAMINEN, SUOJELU JA TURVALLISUUDEN TAKAAMINEN	31
TUTKIMUS JA VIESTINTÄ.....	37
SEURANTA JA RAPORTOINTI.....	39
INDIKAATTORIT	41
”NAISET, RAUHA JA TURVALLISUUS” -PÄÄTÖSLAUSELMAT YK:N TURVALLISUUSNEUVOSTOSSA	49
NAISET, RAUHA JA TURVALLISUUS.....	51

Kansainvälinen kehitys

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” hyväksyttiin 31. lokakuuta vuonna 2000. YK:n peruskirjan periaatteisiin ja tavoitteisiin tukeutuen päätöslauselman päätavoitteina on vahvistaa naisten roolia ja päätösvaltaa konfliktien ehkäisyssä, ratkaisemisessa ja rauhanrakentamisessa sekä lisätä merkittävästi naisten ja tyttöjen suojelua ja ihmisoikeuksien toteutumista sekä turvallisuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

Päätöslauselma 1325 on tärkeä lenkki naisten asemaa ja oikeuksia vahvistavien kansainvälisten instrumenttien ketjussa, lähtien kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevasta yleissopimuksesta (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, CEDAW) vuodelta 1979. Sukupuolten välinen tasa-arvo ja naisten aseman parantaminen on YK:n vuosituhattavoite, kuten myös yksi Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman sekä Kairon väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman päätavoitteista.

Vuodesta 2000 lähtien YK:n jäsenmaat ovat aktiivisesti toimineet päätöslauselman 1325 hyväksi sekä poliittisesti että omissa toimissaan konfliktien ennaltaehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Merkittävänä työkaluna monille maille ovat olleet kansalliset toimintaohjelmat. Suomen käynnistäessä oman ohjelmansa vuonna 2008 maailmassa oli vain muutamia kansallisia 1325-toimintaohjelmia. Nyt vuonna 2012 niitä on 35 ja määrä kasvaa koko ajan.

Viime vuosina on YK:n tasolla tapahtunut huomattavaa kehitystä turvallisuusneuvoston hyväksyttyä neljä uutta ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -viitekehyksen kuuluvaa päätöslauselmaa ja useita puheenjohtajan lausuntoja, jotka tehostavat alkuperäisen päätöslauselman toimeenpanoa. Vuonna 2008 hyväksyttiin seksuaalista väkivaltaa konflikteissa käsittelevä päätöslauselma 1820 ja sitä täydentävä päätöslauselma 1888 seuraavana vuonna. Päätöslauselman 1888 myötä perustettiin YK:n pääsihteerin erityisedustajan tehtävä johtamaan konflikteissa tapahtuvan seksuaalisen väkivallan vastaista työtä sekä tätä tukeva oikeusvaltiotiimi. Päätöslauselma 1889 (2009) korostaa naisten osallistumista poliittiseen ja taloudelliseen päätöksentekoon ja rauhanrakentamiseen ja pyytää pääsihteerii esittelemään maailmanlaajuiset ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -indikaattorit. Päätöslauselma 1960 (2010) sisältää konflikteissa tapahtuvan seksuaalisen väkivallan monitorointi-, raportointi- ja analyysimekanismin ja mahdollistaa pakotteiden käytön systemaattiseen seksuaaliseen väkivaltaan syulistäviä tahoja vastaan. Tässä toimintaohjelmassa viitataan jatkossa päätöslauselman numerolla 1325 koko ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -pätöslauselmaperheeseen.

Päätöslauselmien ohella on kehitetty toimeenpanoa ja sen seuranta. YK:n toimintaa ohjaa järjestelmälaajuinen 1325-strategia sekä pääsihteerin seitsemänkohtainen toimintaohjelma naisten osallistumisesta rauhanrakentukseen. YK:n turvallisuusneuvosto käsiteli lokakuussa 2010 globaaleja 1325-indikaattoreita ja pyysi YK-järjestelmää ja jäsenmaita jatkossa raportoimaan niiden pohjalta. YK-järjestelmän johdonmukaisuuden kehittämisessä on vuonna 2010 perustetulla tasa-arvojärjestö UN Womenilla tärkeä rooli. EU:ssa ulkoasiainneuvosto hyväksyi heinäkuussa 2010 unionin indikaattorit päätöslauselmien 1325 ja 1820 toimeenpanon seuraamiseksi. Yhä useammat maat ja järjestöt ovat tuoreissa toimintaohjelmissaan soveltaneet mittareita toimeenpanon seuraamiseksi.

Vaikka kansainvälinen aktiivisuus päätöslauselman 1325 edistämiseksi on lisääntynyt, tavoitteiden toteuttaminen käytännössä on edelleen ajankohtainen haaste. Kansainvälisen huomion ja uusien työkalujen kiinnittyä erityisesti seksuaaliseen väkivaltaan konflikteissa, suojelukusymyksiin ja rankaisemattomuuteen, on naisten osallistuminen konfliktien ennaltaehkäisyyn, rauhanprosesseihin, virallisiin rauhanneuvotteluihin ja korkeisiin päätöksentekofoorumeihin jäänyt tavoitteita vähäisemmäksi. YK:n arvion mukaan naisten osuus on viime vuosien rauhanneuvotteluissa ollut alle kahdeksan prosenttia neuvottelijoista ja alle kolme prosenttia rauhansopimusten allekirjoittajista.

Toimintaohjelman päämäärä ja periaatteet

Hallitusohjelman 2011 mukaisesti ”Suomi painottaa naisten osallistumista kriisinhallintaan ja rauhanrakennukseen. Suomi pyrkii edistämään vahvasti YK:n päätöslauselman 1325 mukaisesti naisten ja tyttöjen asemaa aseellisissa konflikteissa ja selkkauksissa.”

Suomella on YK:n ja sen jäsenvaltioiden keskuudessa näkyvä tasa-arvokysymysten edelläkävijän ja asiantuntijan rooli, ja lisääntyvää kysyntää yhteistyökumppaniksi. Tällä toimintaohjelmalla pyritään vahvistamaan Suomen osaamista ja asemaa 1325-kysymyksissä vuosina 2012–2016. Tavoitteena on, että Suomi kykenee naiset, rauha ja turvallisuus-kysymyksissä tarjoamaan erityistä lisäarvoa ja myös siten hoitamaan omaa osuuttaan globaalista vastuusta.

Suomi edistää kansainvälistä normatiivista ja poliittista viitekehystä päätöslauselman 1325 toimeenpanemiseksi. Huomiota kiinnitetään sekä ennaltaehkäisyyn, osallistumiseen että suojeleluun.

Suomen toiminnan uskottavuus edellyttää, että omassa työssämme toteutamme päätöslauselman 1325 periaatteita ja olemme valmiita antamaan tukea muille. Kansallinen toimeenpano luo uskottavan pohjan Suomen kansainväliselle vaikuttamiselle. 1325-työtä ohjaavat ihmisoikeusperustaisuuden, johdonmukaisuuden, avoimuuden ja hyvän hallinnon periaatteet.

Suomen lähtökohtia

Lähtökohtia tasa-arvotyölle ja myös päätöslauselman 1325 toteuttamiseen ovat tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki sekä hallituksen tasa-arvo-ohjelma ja kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma. Pekingin toimintaohjelman mukaisesti Suomi noudattaa tasa-arvon kaksoisstrategiaa, eli edistää tasa-arvoa sekä valtavirtaistamalla eli sukupuolinäkökulman sisällyttämisellä kaikkeen toimintaan että heikommassa asemassa olevaan sukupuoleen kohdistuvilla erityistoimilla. Suomi edistää ja vahvistaa tasa-arvon kaksoisstrategian käyttöä kaikissa kansainvälisissä järjestöissä ja EU:n toiminnassa.

Päätöslauselma 1325 sitoo yhteen tasa-arvokehityksen ja yhteiskuntien turvallisuuden. YK:n entinen pääsihteeri Kofi Annan on todennut, että kehitystä ei tapahdu ilman turvallisuutta eikä turvallisuus lisäännä ilman kehitystä – eikä kumpaakaan saavuteta ilman ihmisoikeuksien kunnioittamista.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan lähtökohtana on laaja turvallisuuskäsitys. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa useat turvallisuushaasteet ja -uhkat ovat valtioiden rajat ylittäviä ja vaikutuksiltaan laajoja. Niiden hallinta vaatii perinteisen turvallisuuspolitiikan keinojen ja sotilaallisen puolustuksen lisäksi muita toimenpiteitä. Kokonaisvaltaista turvallisuutta luodaan yhteistyöllä kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun, diplomatian sekä sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan kesken kuitenkin niin, että tunnustetaan humanitaarisen avun itsenäisyys ja puolueettomuus. Kehitysyhteistyövarojen kohdentamisessa noudatetaan OECD:n kehitysapukomitean kriteerejä ja määritelmiä.

Kehityspoliittinen toimenpideohjelma (2012) korostaa ihmisoikeusperustaisuutta ja kaikkien poliittikanalojen välistä johdonmukaisuutta ihmisoikeuksien edistämässä. Ihmisoikeusperustaisuus lähtee YK:n ihmisoikeusjulistuksen mukaisesti siitä, että kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Arvopohjainen politiikka edistää keskeisiä ihmisoikeusperiaatteita kuten yleismaailmallisuutta, jokaisen oikeutta päättää elämänvalinnoistaan, syrjimättömyyttä sekä tasa-arvoa. Ihmisoikeusperustainen lähestymistapa sisältää niin kansalais- ja poliittiset oikeudet ja vapaudet kuin taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Suomi korostaa naisten, lasten, etnisten, kieli- ja uskonnollisten vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen sekä vammaisten ihmisten, hiv/aidsin kanssa elävien sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia. Suomi on sitoutunut ihmiskaupan ja lapsityövoiman vastustamiseen.

Kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti sukupuolten välinen tasa-arvo, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastokestävyys ovat läpileikkaavia tavoitteita, joita sovelletaan myös 1325-työssä valtavirtaistamalla, kohdennetuilla toimilla ja poliittisella vaikuttamistyöllä kahdenvälisessä, monenkeskisessä ja EU-yhteistyössä sekä viestinnässä.

Toimintaohjelman välineet

Toimintaohjelman tavoitteita edistetään kansallisella tasolla, kahdenvälisessä yhteistyössä sekä monenkeskisesti kansainvälisissä järjestöissä ja EU:ssa. Lisäksi tavoitteita edistetään alueellisella ja paikallisella tasolla kriisi- ja konfliktialueilla sekä demokraattista siirtymää läpikäyvissä maissa. Tavoitteisiin pyritään diplomatian, kriisinhallinnan, kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun sekä muun asiantuntijatyön ja koulutuksen keinoin.

Suomelle ominaisia vahvuuksia ovat monipuoliset kumppanuudet: kansainvälinen yhteistyö muun muassa twinning-hankkeiden muodossa, kansalaisyhteiskunnan aktiivinen osallisuus sekä pohjoismainen yhteistyö, joka nojaa vahvaan yhteiseen kulttuuriin ja historialliseen kokemukseemme. Esimerkkinä voidaan mainita käynnissä oleva 1325-aiheinen niin sanottu twinning-kumppanuus Kenian ja Afganistanin kanssa sekä Suomen ja Yhdysvaltain kahdenvälinen yhteistyö (kirjattu joulukuussa 2011 julkaistuu Suomen Yhdysvallat -toimintaohjelmaan).

Toimeenpanoon osallistuvat laajasti eri hallinnonalat. Ohjelman seurannassa ovat mukana myös kansalaisjärjestöt ja tutkijayhteisö. Jokaisen toimintaohjelmassa mainitun tavoitteen yhteyteen on nimetty yksi tai useampia vastuuministeriöitä, jotka ensi sijassa vastaavat toteuttamisesta lueteltujen painopisteiden ja toimenpiteiden mukaisesti.

Ohjelman rakenne noudattelee Suomen ensimmäisen 1325-toimintaohjelman runkoa. Tavoitteet on valittu naiset, rauha ja turvallisuus -päättölauselmia mukaillen, mutta huomioiden samalla sellaisia täydentäviä Suomelle tärkeitä teemoja, joilla voidaan luoda edellytyksiä naisten osallistumisen ja oikeuksien vahvistamiselle rauhanprosesseissa. Tällaisia ovat esimerkiksi terveys, koulutus sekä ympäristö ja turvallisuus.

Ohjelmassa painotetaan seurannan ja raportoinnin kehittämistä kaikilla tasoilla. Kansainvälinen huomio päätöslauselman 1325 toimeenpanemiseksi on merkittävästi kasvanut. Eri järjestöt ovat noudattaneet YK:n esimerkkiä päätöslauselman toteuttamista seuraavien indikaattoreiden laatimisessa, minkä myötä kansainvälinen seuranta on tehostunut. Jäsenmailta odotetaan aiempaa kehittyneempää ja säännöllistä kansallista raportointia. Suomi tarvitsee omat 1325-indikaattorit sekä pidemmän aikavälin tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden varmistamiseksi myös tutkimustoimintaa. Tutkimukselle sekä toiminnan ja tulosten viestinnälle on ohjelmassa varattu oma lukunsa.

Suomen ensimmäisen toimintaohjelman toimeenpano 2008–2011

Suomen kansallinen 1325-toimintaohjelma vuosille 2008–2011 julkistettiin syyskuussa 2008. Se laadittiin poikkihallinnollisessa yhteistyössä eri ministeriöiden sekä kansalaisjärjestöjen ja tutkimuslaitosten edustajien kanssa. Ohjelman toteutumista ja tavoitteiden toimeenpanoa on seurattu ulkoasiainministeriön vetämässä seurantaryhmässä, joka koostuu ministeriöiden, tutkimuslaitosten ja kansalaisjärjestöjen edustajista. Toimintamallin laaja-alaisuus, avoimuus ja läpinäkyvyys ovat olleet yksi Suomen 1325-työn suurimpia onnistumisia, mistä Suomi on saanut kansainvälistä tunnustusta.

Seurantaryhmä on kokoontunut säännöllisesti vuosina 2008–2011. Kokousten keskustelu on kirjattu pöytäkirjoihin, jotka on vuodesta 2010 lähtien laadittu englanninkielisinä, jotta keskustelun tuloksia voidaan tarvittaessa välittää suoraan myös kansainvälisille kumppaneille. Toimintaohjelman toimeenpanosta koottiin vuoden 2011 alussa arvioreportti, joka julkaistiin ulkoasiainministeriön verkkosivuilla. Kansalaisjärjestöjen 1325-verkosto tuotti keväällä 2011 oman riippumattoman raporttinsa. Raporttien perusteella voidaan katsoa toimeenpanon edistyneen useiden tavoitteiden kohdalla. Kansainvälisessä vertailussa Suomi on edennyt hyvin, mutta kansallisesti asetetun kunnianhimoisen tavoitetaso kannalta toimeenpano ei ole vielä riittävällä tasolla.

Ohjelmakaudella Suomen kansainvälinen profiili 1325-kysymyksissä nousi merkittävästi. Presidentti Tarja Halonen on tunnettu naisten aseman edistäjä, jolla on ollut useita naisten asemaan liittyviä kansainvälisiä luottamustehtäviä. Presidentti Halonen ja Liberian presidentti Ellen Johnson-Sirleaf toimivat Monroviassa vuonna 2009 naisjohtajuuskonferenssin puheenjohtajina. Konferenssin naiset, rauha ja turvallisuus -suosituksia edistettiin YK:ssa presidenttien johdolla korkealla tasolla syyskuussa 2009. Presidentti Halonen on vuodesta 2009 lähtien toiminut *Council of Women World Leaders* -verkoston puheenjohtajana. Ministeri Elisabeth Rehn toimi YK:n pääsihteerin asettaman korkean tason neuvoo-antavan ryhmän jäsenenä valmistauduttaessa päätöslauselman 1325 10-vuotisjuhlaan vuonna 2010.

Kansainvälisessä yhteistyössä Suomi on kiinnittänyt johdonmukaisesti huomiota 1325-teeman sisällyttämiseen yhteisiin lausuntoihin ja asiakirjoihin. Suomi on muun muassa ollut EU-koordinaation ja pohjoismaisen yhteistyön kautta aktiivisesti vaikuttamassa siihen, että 1325-näkökulma sisällytetään YK:n turvallisuusneuvostossa käsiteltäviin asioihin.

Kansainvälisistä kumppanuuksista on tullut Suomen 1325-osallistumisen lippulaivoja. Suomi aloitti vuonna 2009 niin sanotun twinning-kumppanuusyhteistyön Kenian kanssa maan kansallisen 1325-toimintaohjelman laatimiseksi. Suomi myös tukee taloudellisesti Kenian *Gender and Governance* -hanketta, jolla pyritään lisäämään naisten osallistumista poliittiseen päätöksentekoon. Suomi on tukenut Ruandan, Burundin ja Kongon demokraattisen tasavallan alueellisen 1325-toimintaohjelman laadintaa ja toimeenpanoa. 1325-twinninghanke käynnistettiin vuonna 2011 myös Afganistanin kanssa. Nepalissa Suomi tukee hiljattain valmistuneen kansallisen toimintaohjelman toimeenpanoa.

Naisten aseman edistäminen on ollut läpileikkaava teema Suomen kehitysyhteistyössä. Suomi on muun muassa kiinnittänyt huomiota ilmastonmuutoksen sukupuolisidonnaisiin vaikutuksiin sekä naisten asemaan ja rooliin YK:n ilmastopöytäsoitteluissa. Suomi on tukenut taloudellisesti naisten pääsyä osallistumaan neuvotteluihin maidensa edustajina. Ulkoasiainminis-

teriö on tilannut tutkimuksen *Women, Peace and Security: Implementation of UN Security Council Resolution 1325 in Finnish Development Policy*, joka antaa suosituksia ja ehdotuksia päätöslauselman toimeenpanosta Keniassa, Nepalissa ja Intiassa tehtyjen huomioiden perusteella. Raportin suositusten mukaisesti Suomi pyrkii edelleen vahvistamaan päätöslauselman 1325 konkreettista toimeenpanoa sisällyttämällä sen osaksi tavallista kehitysyhteistyötä ja sen tavoitteita, esimerkiksi luonnonvarayhteistyössä tai dialogeissa kahdenvälisten ja monenkeskisten kumppanien kanssa.

Suomi on tukenut YK:n tasa-arvojärjestö UN Womenin perustamista ja rahoitti sen toimintaa kolmella miljoonalla eurolla vuonna 2011. UN Womenin hallinnoimaa väkivaltarahastoa (*Trust Fund in Support of Actions to Eliminate Violence against Women*) on tuettu sen perustamisesta alkaen. Rahaston näkökulmasta Suomen pitkäjänteinen tuki on muodostanut eräänlaisen kivijalan sen toiminnalle. Suomi on rahoittanut myös YK:n *UN Action Against Sexual Violence in Conflict* -ohjelmaa sekä pääsihteerin konflikteissa tapahtuvan seksuaalisen väkivallan vastaisen erityisedustajan toimintaa tukevan oikeusvaltiotiimin työtä. Suomi on jatkanut aktiivista rankaisemattomuuden vastaista toimintaa ja tukenut rahallisesti Kansainvälisen rikostuomioistuimen uhrirahastoa, jonka johtokunnan puheenjohtajana toimii ministeri Elisabeth Rehn. Kansallisella tasolla Suomi on toimeenpannut vuonna 2010 hyväksytyä naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista toimintaohjelmaa.

Naisten rooliin rauhanprosesseissa on kiinnitetty erityishuomiota Suomen työssä kansainvälisen rauhanvälitystoiminnan edistämiseksi. Suomen ja Turkin vetämän rauhanvälityksen ystäväryhmän johdolla YK:n yleiskokous hyväksyi yksimielisesti kesäkuussa 2011 rauhanvälitystä koskevan päätöslauselman, jossa korostetaan naisten osallistumisen merkitystä. Ulkoasiainministeriön vuonna 2011 julkaisemassa rauhanvälityksen toimintaohjelmassa naisten osallistuminen rauhanprosesseihin on keskeinen teema.

Suomi on panostanut 1325-toimeenpanoon kriisinhallinnassa. Siviilikriisinhallinnassa naisten määrä on kasvanut voimakkaasti alle 20 % tasolta ja on tällä hetkellä 40 %, EU:n keskiarvon ollessa 16 %. Vaalitarkkailuoperaatioissa tasa-arvo on Suomen osalta saavutettu. Suomi on lähettänyt ihmisoikeus- ja tasa-arvoneuvonantajia sekä siviili- että sotilasoperaatioihin. Sisäministeriön alaiselle Kriisinhallintakeskukselle (CMC) on perustettu 1325-ohjausryhmä, joka tukee siviilikriisinhallinnan kansallisten voimavarojen kehittämistä. Puolustushallinto on laatinut toimintaohjelman täytäntöönpanoon liittyvän oman ohjeen. Kaikessa kriisinhallintakoulutuksessa on otettu 1325-teema huomioon. Ulkoasiainministeriö julkaisi vuonna 2010 englanninkielisen oppaan ihmisoikeuksista EU-operaatioihin osallistuville asiantuntijoille ja joukoille.

Ensimmäisen toimintaohjelman toteuttamisessa on havaittu myös haasteita. Suomen tulee pystyä ylläpitämään aktiivisuuttaan mahdollisimman johdonmukaisella tavalla. Aiempia aloitteita on jatkettava ja uusiin tilanteisiin pystyttävä reagoimaan nopeasti. Suomen tukemien toimintojen kehittymistä ja vaikuttavuutta pidemmällä aikavälillä tulee seurata. Haasteiksi on tunnistettu myös koordinaatio kahdenvälisten toimien ja kansainvälisissä järjestöissä tapahtuvan monenkeskisen vaikuttamistyön välillä sekä koherenssi vaikuttamistavoitteiden ja rahoituksen välillä. Myös Suomen on kyettävä raportoimaan omista toimistaan muille. Tarve omien käytännön kokemusten keräämiseen, arviointiin ja jakamiseen on käynyt ilmeiseksi.

Sam Karvonen

KONFLIKTIEN ENNALTAEHKÄISY, RAUHANNEUVOTTELUT JA RAUHAN- RAKENNUS

Päätöslauselma 1325 korostaa, ettei naisia ja tyttöjä tule nähdä pelkästään uhreina vaan aktiivisina toimijoina, joiden osallistuminen rauhanneuvotteluihin, rauhanrakennukseen ja konfliktien ehkäisyyn on edellytys kestäväälle rauhalle.

Naisia ei ole riittävästi kuultu päätettäessä konfliktien jälkeisistä yhteiskunnan talouden ja vallankäytön rakenteista, maanomistusoloista tai lainsäädännöstä. Kansainväliset tutkimusraportit ovat kuitenkin kiistatta osoittaneet, että naisten oikeuksien ja aktiivisen osallistumisen edistäminen lisää merkittävästi turvallisen, tasapuolisen ja toimivan yhteiskunnan toteutumista. Tasa-arvon toteutuminen edistää tehokkaasti sekä turvallisuus- että kehitystavoitteiden saavuttamista. Sukupuolten tasa-arvo on ihmisoikeuskysymys, samalla kun naisten asemaa vahvistamalla edistetään myös talouskehitystä ja hyvinvointia.

Konfliktien ennaltaehkäisyn ja ratkaisemisen kannalta keskeinen haaste ovat hauraat valtiot ja konfliktin jälkeistä demokraattista siirtymää läpikäyvät maat. Maailman valtioista lähes viisikymmentä luokitellaan hauraksi. Yli 1,5 miljardia ihmistä elää valtioissa, jotka kärsivät väkivaltaisista konflikteista tai jatkuvasta poliittisesta ja rikollisesta väkivallasta, joka aiheuttaa mittaamatonta inhimillistä kärsimystä, hätää ja turvattomuutta. Hyvin usein rikollinen väkivalta myös syö pohjaa sellaisilta rauhanprosesseilta, jotka ovat saaneet poliittisen väkivallan loppumaan. Arvo- ja määräysvallan puutteesta kärsivät heikot instituutiot eivät kykene tuottamaan turvallisuutta, oikeudenmukaisuutta ja työllisyyttä tukevaa talouskehitystä. Se voi johtaa kriiseihin myös maissa, jotka päällisin puolin vaikuttavat vakailta.

Yksilöiden ja yhteisöjen tukeminen edistää yhteiskunnallista vakautta, jälleenrakennusta ja kehitystä. Naisten oikeuksien vahvistaminen ja suojeleminen sekä poliittisen ja taloudellisen osallistumisen edellytysten rakentaminen ovat myös ennaltaehkäisevää toimintaa.

Ympäristön tuhoutuminen, maanomistuskysymykset ja kiistat luonnonvarojen käytöstä voivat aiheuttaa väkivaltaisia konflikteja. Vastaavasti luonnonvarojen läpinäkyvä ja oikeudenmukainen hallinta lisää yhteiskunnallista vakautta ja on tärkeässä roolissa konfliktien ehkäisemisessä ja niiden ratkaisemisessa.

TAVOITE 1:

Suomi edistää aktiivisesti päätöslauselman 1325 toimeenpanoa konfliktien ennaltaehkäisyssä, rauhanneuvotteluissa ja rauhanrakennuksessa sekä humanitaarisessa avussa

Kansallisella tasolla

- Suomi toimeenpanee päätöslauselmaa 1325 konfliktien ennaltaehkäisyssä ja ratkaisemisessa. Tämä huomioidaan läpileikkaavana tavoitteena ulkoasiainhallinnon ja muiden viranomaisten strategioissa ja ohjelmissa, jotka liittyvät konfliktien ennaltaehkäisyyn ja ratkaisemiseen.

Keskeinen vastuutaho näissä kysymyksissä: UM, PLM, SM, OM, STM, OKM

Toiminta kansainvälisellä ja paikallisella tasolla

- Suomi korostaa päätöslauselman 1325 aktiivista toimeenpanoa kansainvälisten järjestöjen toiminnassa ja osallistuu aktiivisesti niiden tasa-arvotoiminnan edistämiseen muun muassa työryhmä- ja johtokuntatyöskentelyn, evaluointitoiminnan ja tutkimustyön kautta. YK:n ja sen erityisjärjestöjen ja EU:n lisäksi tavoitteen kannalta keskeisiä järjestöjä ovat Etyj, Euroopan neuvosto, Nato, Maailmanpankki ja OECD.
- Suomi pyrkii valtavirtaistamaan päätöslauselman 1325 osaksi turvallisuusneuvoston maakohtaista työtä, huomioiden Suomen mahdollinen vaihtuva jäsenyys turvallisuusneuvostossa. Suomi korostaa tarvetta YK-järjestelmän sisäiseen koherenssiin ja suunnitelmallisuuteen sekä indikaattoreiden tehokkaaseen käyttöön. Suomi tukee YK:n tasa-arvojärjestö UN Womenin toimintaa ja sen roolia YK:n järjestelmänlaajuisen 1325-toimintasuunnitelman toimeenpanossa ja toiminnan koordinaatiossa.
- Suomi painottaa päätöslauselman 1325 toimeenpanoa EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuus- sekä kehityspolitiikoissa. Suomi tukee EU:n kokonaisvaltaista lähestymistapaa päätöslauselmien 1325 ja 1820 toimeenpanemiseksi vuodelta 2008 ja tätä varten vuonna 2010 luotujen indikaattoreiden johdonmukaista käyttämistä ja raportointia, sekä EU:n kehityspoliittista toimenpideohjelmaa tasa-arvon ja naisten aseman vahvistamiseksi (2010). Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n ulkosuhdeinstrumenttien neuvotteluihin sekä ohjelmointiin rahoituskehyskaudelle 2014–2020 varmistuen, että päätöslauselman 1325 toimeenpanoon on varattu riittävä rahoitus ja että naisten asema ja oikeudet otetaan huomioon kaikissa EU:n rahoittamissa ohjelmissa. Suomi painottaa gender-kysymysten resursointia EU:n ulkosuhdehallinnossa ja komissiossa (erityisesti kehitys- ja yhteistyöpääosasto).
- Suomi edistää naisten valintaa YK:n, EU:n, Etyjin ja Euroopan neuvoston erityisedustajiksi, mukaan lukien pitämällä aihetta esillä diplomatian ja poliittisen keskustelun keinoin.

- Suomi toimii aktiivisesti rauhanvälitystoiminnan edistämiseksi ja sen laadun parantamiseksi muun muassa siten, että naisilla on rooli rauhanprosessien kaikilla tasoilla ja vaiheissa YK:n yleiskokouksen rauhanvälitystä koskevan päätöslauselman 65/283 mukaisesti. Suomi pyrkii luomaan naisten osallistumista vahvistavia ja helpottavia käytäntöjä ja varmistamaan että välitys- ja rauhanprosesseissa on saatavilla korkea-tasoista tasa-arvoasiantuntemusta, hyödyntäen kansalaisyhteiskunnan osaamisen. Suomi tukee naisten nimeämistä ehdolle kansainvälisiin rauhanvälitystehtäviin.
- Suomi antaa poliittista, taloudellista ja asiantuntijatukea paikalliselle kansalaisyhteiskunnan toiminnalle, jonka tarkoituksena on edistää naisten toimimista konfliktien ehkäisemisessä sekä rauhanvälittäjinä ja -neuvottelijoina. Tukea kohdennetaan myös paikallisille naisjärjestöille niiden kapasiteetin lisäämiseksi.
- Suomi tukee päätöslauselman 1325 mukaisten kansallisten toimintaohjelmien osallistavaa laatimista ja ohjelmien toteuttamisen seuranta. Kansallisten toimintaohjelmien avulla voidaan lisätä kohdemaan omistajuutta ja edistää koordinaatiota avunantajamaiden ja muiden kansainvälisten toimijoiden kesken.
- Suomi edistää naisten ja lasten, erityisesti tyttöjen, tarpeiden huomioimista aseistariisunna, joukkojen kotiuttamisen ja konfliktin jälkeiseen yhteiskuntaan sopeuttamisen ja jälleenrakentamisen ohjelmien (DDR) suunnittelussa sekä toteuttamisessa. Myös naistaistelijoiden ja muiden aseellisiin ryhmittymiin yhdistettyjen naisten sekä heidän huollettavinaan olevien tarpeisiin on pyrittävä vastaamaan. Erityisen tuen tarpeessa ovat lapsitaistelijat. Suomi pyrkii vahvistamaan naisten asemaa turvallisuussektorin uudistamisprosesseissa (SSR). Turvallisuusjoukkojen koulutuksessa on otettava huomioon naisten ja tyttöjen oikeudet ja mahdollistettava naisten rekrytoituminen turvallisuussektorille, muun muassa puolustusvoimiin ja poliisitehtäviin, sekä oikeusviranomaisiin.
- Suomi korostaa suojele- ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista humanitaarisessa avussa, joka on konfliktitilanteissa usein ainoa käytettävissä oleva avun muoto. Naisilla ja miehillä on oltava yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua apua koskevaan suunnitteluun, päätöksentekoon ja resurssien ja palvelujen käyttöön, ja niin naisten ja tyttöjen kuin miesten ja poikien erityistarpeisiin on vastattava. Suomi käy aktiivista vuoropuhelua humanitaaristen järjestöjen kanssa niiden johtokunnissa tasa-arvon edistämisestä ja edellyttää tukemiltaan järjestöiltä tasa-arvokysymysten valtavirtaistamista. YK:n humanitaarisen avun yhteisvetoomuksissa käytetään niin sanottua Gender Marker -järjestelmää, jonka avulla voidaan seurata missä määrin projektit edistävät sukupuolten tasa-arvoa.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM, PLM, SM

Suomen ja Afganistanin twinning-yhteistyö ”Naiset, rauha ja turvallisuus”

Suomi ja Afganistan aloittivat ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -yhteistyön kesäkuussa 2011.

Yhteistyön kulmakivinä ovat afgaaniomistajuus ja -johtajuus. Afganistanin hallituksen aiemmat sitoumukset sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi ja naisten yhteiskunnallisen osallistumisen tukemiseksi muodostavat pohjan Suomen tuelle. Yhteistyön tavoitteena on luoda toimiva ja kestävä koordinaatio ja selvä roolijako eri afgaanitoimijoiden välille. Suomi tukee Afganistanin näitä tavoitteita toteuttavan kansallisen naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelman työstämistä. Toimintaohjelman tulee ottamaan huomioon jo olemassa olevat linjaukset ja toimet.

Läpinäkyvyys ja laaja osallistuminen ovat prosessin prioriteetteja. Suomi tukee Afganistanin ulkoasiainministeriön koordinaatiroolia Afganistanin ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -linjausten kehittämisessä ja toimeenpanon seurannassa eri linjaministeriöissä. Yhteistyön puitteissa järjestetään erityisiä konsultaatiotapahtumia, jonka lisäksi ulkoministeriön projektitiimi, jota ohjaa kansallinen ohjausryhmä, osallistuu Kabulissa laajempaan sidosryhmäkoordinaatioon.

Suomi tekee samantyyppistä yhteistyötä myös Kenian ja Nepalín kanssa. Twinning-kumppanuudet ovat olleet hyödyllisiä Suomen uuden kansallisen ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -toimintaohjelman kehittämisessä. Kumppaneiden näkemys on ollut tarpeen erityisesti kansainväliseen kriisinhallintaan ja hauraissa ja konfliktin jälkeisissä olosuhteissa tehtävään kehitysyhteistyöhön liittyvissä linjauksissa.

TAVOITE 2:

Suomi tukee naisten taloudellista ja poliittista osallistumista ja voimautumista konfliktien ennaltaehkäisemiseksi

Toiminta kansallisella tasolla

- Suomi edistää kehityspoliittisen toimenpideohjelman (2012) mukaisesti naisten taloudellisen aseman ja naisten roolien ja yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamista läpileikkaavana tavoitteena kaikissa kehitysyhteistyöohjelmissaan. Päätöslauselman 1325 mukaiset tavoitteet otetaan huomioon pitkäaikaisten kehityskumppanien kanssa käytävissä politiikkadialogeissa ja konsultaatioissa, muun muassa sisällyttämällä aihe Suomen omaan neuvottelumandaattiin. Kehitysyhteistyön maaohjelmasuunnittelussa tutkitaan sopivia toteutustapoja tavoitteiden edistämiseksi.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM

Toiminta kansainvälisellä ja paikallisella tasolla

- Suomi tukee naisten poliittista osallistumista konfliktin jälkeisissä ja haurassa maisa huomioiden poliittisten järjestelmien eri tasot ja demokratiakehityksen pitkäkestöisen luonteen. Suomen antamassa demokratiatuessa yhteiskunnallista muutosta läpikäyviin maihin painotetaan naisten osallistumismahdollisuuksia. Näillä toimilla pyritään ehkäisemään naisiin ja tyttöihin kohdistuvia ihmisoikeusloukkauksia ja uusien konfliktien syntyä sekä tukemaan naisten roolia yhteiskuntarauhan ja demokraattisen järjestelmän rakentamisessa ja juurruttamisessa.
- Suomi edistää naisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa lainsäädännön uudistamistyöhön, mukaan lukien perustuslainsäätämiseen sekä vaali- ja lakikomissioiden muodostamiseen. Kansallista oikeusjärjestelmää ja lainsäädäntöä uudelleen luotaessa tulisi arvioida sen vaikutukset naisten oikeuksien ja tasa-arvon toteutumiseen. Tavoitteena tulisi olla, että lainsäädäntöä laadittaessa otetaan kansainväliset standardit lähtökohdaksi. Tarvittaessa voitaisiin käyttää CEDAW-komitean suositusten mahdollistamia tilapäisiä erityistoimia.
- Suomi tukee naisten täysipainoista osallistumista ja toimintaa vihreän osallistavan talouden kehittämiseksi ja sen tulosten hyödyntämiseksi. Naisten taloudellinen voimautuminen on yksi tasa-arvon ja naisten yhteiskunnallisen osallistumisen kulmakivi, jotta talouden hyödyt jakaantuisivat tasapuolisemmin naisten ja miesten kesken. Suomi tukee naisten omistusoikeuksien toteutumista, liiketoiminnan rahoitusohjelmia, naisten yrittäjyyttä ja asemaa työllistäjinä sekä toimentulon vahvistamista. Suomi nostaa naisten aseman ja naisten taloudellisen toiminnan esiin kauppaa ja kehitystä koskevassa yhteistyössä, neuvotteluissa ja päätelmissä. Naisten taloudellista osallistumista sekä oikeuksien ja velvollisuuksien tasaisempaa jakautumista naisten ja miesten välillä voidaan vahvistaa tukemalla seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia mukaan lukien äitiysterveystenhuoltoa sekä hiv/aidsin vastaista työtä.
- Suomi tukee naisten mahdollisuuksia hyödyntää tietoyhteiskunnan palveluita, teknologiaa ja innovaatiotoimintaa ja osallistua näihin liittyvään suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tieto- ja osaamisyhteiskunta, innovaatiot ja kestävä teknologia ovat kehityksen perusta. Suomi painottaa tiedon avoimuutta, koulutusta kaikilla asteilla, korkealaatuista tutkimusta ja kestävää teknologiaa keinoina edistää tasa-arvoa.
- Suomi korostaa naisten, lasten ja nuorten, erityisesti tyttöjen, oikeutta koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakouluasteelle ja aikuiskoulutukseen. Koulutus vahvistaa naisten osallistumisen edellytyksiä, ja sillä on konflikteja ennaltaehkäisevä vaikutus.
- Suomi edellyttää syrjimättömyyden periaatteen toteuttamista kaikissa hankkeissa. Suomi tukee hankkeita, jotka edistävät ihmisoikeuksien yhtäläistä toteutumista ja siirtymistä kohti tasa-arvoisempia sukupuoliroolimalleja. Suomi rohkaisee miehiä toimimaan naisten poliittisen ja taloudellisen osallistumisen puolesta yhteisössään.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM

TAVOITE 3:

Suomi edistää naisten aktiivista toimintaa ympäristö- ja turvallisuus-kysymyksissä sekä tukee naisten osallistumista ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen sen seurauksiin

Toiminta kansainvälisellä ja paikallisella tasolla

- Suomi on kehityspoliittisen toimenpideohjelman (2012) mukaisesti sitoutunut tukemaan kehitysmaita päästöjen vähentämisessä ja ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Suomi edellyttää tasa-arvonäkökulman huomioimista läpileikkaavana tavoitteena myös ilmastonmuutosta koskevassa kehityspolitiikassa ja tukee naisten mahdollisuuksia osallistua työhön, jota tehdään ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi ja sen hillitsemiseksi. Suomi edistää naisten osallistumista kansainväliseen ilmastoyhteistyöhön ja tukee vähiten kehittyneiden maiden naisten osallistumista ilmastoneuvotteluihin.
- Suomi tukee naisiin ja ilmastomuutokseen liittyvää toimintaa maa- ja aluetasolla kehitysmaissa, muun muassa edistämällä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista kansallisiin ja alueellisiin toimintastrategioihin.
- Suomi edistää naisten osallistumista myös muihin ympäristöaiheisiin neuvotteluihin (kansainväliset ympäristösopimusneuvottelut, ympäristösopimusten osapuolikokoukset) sekä edistää sukupuolinäkökulman sisällyttämistä muun muassa ympäristösopimusten osapuolikokousten päätöksiin.
- Suomi painottaa naisten roolia ympäristö ja turvallisuus -kysymyksissä, luonnonvarojen hallinnassa, maanomistuksessa ja -käytössä sekä uusien elinkeinojen luomisessa. Suomi tukee kansainvälisessä kehitysyhteistyössä sukupuoli- ja konfliktisensitiivistä energia-, maatalous-, vesi- ja metsäpolitiikkaa. Luonnonvarojen kestävä käytön kysymykset kytkeytyvät läheisesti naisten yleisiin omistusoikeuksiin. Vesivarat ovat kasvava konfliktien lähde kaikkialla, missä rajat ylittäviin vesistöihin kohdistuu monikäyttöpaineita. Naisten ja lasten asema köyhien maiden kotitalouksien päivittäisen vesihuollon ylläpitäjinä asettaa heidät erityisen alttiiksi turvallisuusriskeille.
- Suomi tukee katastrofiriskien vähentämiseen liittyvässä kansainvälisessä yhteistyössä naisten erityistarpeiden ja osallistumismahdollisuuksien vahvistamista Suomen kansallisen Disaster Risk Reduction (DRR) -toimintaohjelman mukaisesti.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UIM, YM, SM

KRIISINHALLINTA

Osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on osa Suomen aktiivista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomi osallistuu kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan muun muassa YK:n, EU:n, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj), Euroopan neuvoston sekä Naton kumppanuusyhteistyön puitteissa.

Sotilaallisen kriisinhallinnan tarkoituksena on kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen tai palauttaminen, humanitaarisen avustustoiminnan tukeminen ja siviiliväestön suojaaminen. Toiminta perustuu YK:n peruskirjan päämäärien ja periaatteiden sekä muun kansainvälisen oikeuden kunnioittamiselle. Turvallisuustilannetta parantamalla voidaan edistää kansainvälisten siviilitoimijoiden sekä kohdevaltion hallinnon ja kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä. Sotilasoperaatioiden tehtävänä on yhä useammin myös paikallisten turvallisuusrakenteiden vahvistaminen.

Siviilikriisinhallinnan tavoitteena on edistää julkisen hallinnon kehittämistä sekä hyvän hallintotavan, oikeusvaltioperiaatteen, ihmisoikeuksien ja demokratian vahvistamista lähettämällä kriisialueille ulkopuolista ei-sotilaallista asiantuntija-apua. Siviilikriisinhallinnan keinoin voidaan tukea ja edistää kohdevaltion poliisin, oikeusviranomaisten ja syyttäjälaitoksen, vankeinhoitolaitoksen, rajavalvonnan, tullilaitoksen ja muun hallinnon kehittämistä.

Tässä toimintaohjelmassa käytetään Suomen lainsäädännön mukaisesti sotilaallisen kriisinhallinnan ja siviilikriisinhallinnan termejä, jotka ovat kehittyneet EU:n piirissä 1990-luvun lopulta lähtien. Ne eroavat sisällöltään jonkin verran YK:n käyttämästä terminologiasta. Siviilikriisinhallinnan asiantuntijat voivat YK-tehtävissä sijoittua sekä rauhanturvaoperaatioihin poliiseina tai siviiliasiantuntijoina että toimia poliittisissa ja rauhanrakentamisoperaatioissa.

Vuoden 2012 puolivälissä siviilikriisinhallintatehtävissä työskentelee noin 130 suomalaisasiantuntijaa lähes kahdessakymmenessä kansainvälisessä operaatioissa ja toimistossa. Heistä yli sata on EU-tehtävissä. Kaikkiaan noin 40 % asiantuntijoista on naisia. Sotilaallisen kriisinhallinnan tehtävissä toimii yli 400 suomalaisotilasta, joista keskimäärin noin 3 % on naisia. Sotilaallisen kriisinhallinnan osallistuminen painottuu tällä hetkellä Afganistaniin (Nato/ISAF) ja Libanoniin (YK/UNIFIL).

Suomi osallistuu kansainväliseen kriisinhallintaan kokonaisvaltaisella tavalla siten, että sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan keinoja käytetään kunkin kriisialueen ja kansainvälisten operaatioiden erityistarpeiden pohjalta. Kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian (2009) mukaisesti Suomi edistää ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja oikeusvaltioperiaatteen kaltaisten läpileikkaavien teemojen huomioimista kriisinhallinnassa, ja painottaa naisten asemaa, seksuaalisen väkivallan lopettamista sekä lasten suojelua aseellisissa konflikteissa. Suomi korostaa päätöslauselman 1325 toimeenpanon myönteisiä vaikutuksia kriisinhallinnan tuloksellisuuden varmistamiseksi.

Toimintaohjelman pohjalta puolustushallinto ja sisäasiainministeriö sekä sen alainen Kriisinhallintakeskus (CMC Finland) toteuttavat omia tarkentavia suunnitelmiaan päätöslauselman 1325 toimeenpanemiseksi. Sotilaallisessa kriisinhallinnassa keskeinen rooli johdon ja asiantuntijoiden koulutuksessa on Puolustusvoimien Kansainvälisellä Keskuksella (PVKVK eli FINCENT) ja joukkojen koulutuksessa Porin prikaatilla. FINCENT:n ja CMC:n muodostama Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan osaamiskeskus vahvistaa siviili-sotilas -yhteistyötä.

TAVOITE 4:

Suomi lisää naisten määrää ja osuutta kriisinhallinnassa ja vahvistaa 1325-tavoitteiden toimeenpanoa sekä kansallisesti että kriisinhallintaa toteuttavissa kansainvälisissä järjestöissä ja operaatioissa

Toiminta kansallisella tasolla

- Suomi tavoittelee kaikessa siviilikriisinhallintatoiminnassa ja vaalitarkkailussa vähintään 40 % osuutta kumpaakin sukupuolta. Sotilaallisessa kriisinhallintatoiminnassa pyritään naisten osuuden lisäämiseen ja naisten määrän ja osuuksien kehitystä seurataan säännöllisesti.
- Suomi edellyttää, että kriisinhallintahenkilöstön rekrytointikäytäntöjen on oltava oikeudenmukaisia ja tasa-arvoisia. Kaikki tehtävät ovat avoimia kummallekin sukupuolelle. Kansainväliset tehtävät tulisi myös aiempaa paremmin ottaa osaksi normaalia urakehitystä.
- Päätettäessä kriisinhallinnan osallistumispainopisteistä otetaan huomioon päätöslauselman 1325 toimeenpano ja tavoite naisten osallistumisen laadullisesta (esimerkiksi kokemuksen kartuttaminen) ja määrällisestä lisäämisestä. Suomi tukee naisten kouluttautumista kohti vaativimpia tehtäviä ja esittää naisia kansainvälisiin johto-tehtäviin.
- Suomi valmistautuu tarjoamaan gender-asiantuntijoita sekä siviili- että sotilaallisen kriisinhallinnan kansainvälisiin tehtäviin, pitäen yllä vähintään nykyisen tason. Gender-neuvonantajan tehtäviin koulutetaan ja rekrytoidaan sekä naisia että miehiä. Kriisinhallintakeskus ja Puolustusvoimat huolehtivat, että käytettävissä on tavoitetasoon nähden riittävä määrä koulutettuja ihmisoikeus- ja gender-asiantuntijoita avautuvia tehtäviä varten. Sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuvien gender-asiantuntijoiden tehtäväkuvauksia ja osaamisvaatimuksia tarkennetaan. Puolustusvoimien yhteistyötä Kriisinhallintakeskuksen kanssa kehitetään asiantuntijatehtävien osalta.
- Suomi kiinnittää huomiota kriisinhallinnan tehtävissä toimimisen ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Tarkastellaan mahdollisuuksia vahvistaa tiedottamista kriisinhallinnan toimintaympäristöstä, tukea yhteydenpitoa operaatioissa ja luoda edellytyksiä perheiden verkostoitumiseen. Suomi tukee vieraillevien asiantuntijoiden käyttöä siviilikriisinhallintaoperaatioissa ja kannustaa kansainvälisiä järjestöjä tarkastelemaan kriisinhallintaoperaatioiden ja missioiden perhekäytäntöjä.
- Kriisinhallintatoimintaan kytkeytyvät organisaatiot järjestävät naiset huomioivaa julkista ja sisäistä tiedotusta mahdollisuuksista osallistua kriisinhallintatehtäviin. Naisia kannustetaan hakeutumaan kriisinhallintakoulutukseen ja -tehtäviin.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: PLM, SM, OM, UM

Toiminta kansainvälisellä ja paikallisella tasolla

- Suomi edistää sukupuolten tasa-arvon toteutumista ja naisten määrän lisäämistä YK:n rauhanturva-, rauhankennus- ja poliittisissa operaatioissa, YK:n rauhanturvaoperaatioiden osaston (DPKO) uuden 1325-strategian valmistelua ja toimeenpanoa, YK:n rauhanturvaajien tasa-arvokoulutuksen vahvistamista sekä vuonna 2010 laadittujen, YK-sotilaita koskevien tasa-arvosuuntaviivojen toimeenpanoa. Suomi osallistuu YK:n puitteissa naispoliisien kansainväliseen yhteistyöhön ja pyrkii omalta osaltaan vastaamaan YK:n tavoitteeseen nostaa naisten osuus 20 % tasolle operaatioissa palvelevista poliiseista.
- Suomi kiinnittää huomiota siihen, että EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) alaisissa operaatioissa toteutetaan tavoitteita ja tarkistuslistaa, jotka on kirjattu vuonna 2012 uudistettuun ohjausasiakirjaan päätöslauselmien 1325, 1820, 1888, 1889 ja 1960 toimeenpanemisesta YTPP-operaatioissa. Suomi vaikuttaa aktiivisesti EU:n 1325-työn kehittämiseen, toimeenpanon suunnitteluun, raportointiin ja seurantaan sekä edistää gender-asiantuntemuksen riittävää resursointia EU:n kriisinhallintarakenteissa.
- Naton rauhankumppanina Suomi osallistuu aktiivisesti päätöslauselman 1325 täytäntöönpanon kehittämiseen Natossa Euroatlanttisen kumppanuusneuvoston (EAPC) puitteissa sekä operaatiokumppanina Nato-johtoisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Suomi tuo aktiivisesti oman panoksensa Nato/EAPC 1325-poliitikan ja operaatioita koskevan toimeenpanosuunnitelman tarkentamiseen, indikaattoreiden muodostamiseen, toimeenpanoon ja seurantaan. Päätöslauselma 1325 otetaan huomioon myös Naton kanssa tehtävässä suorituskykyjen kehittämistyössä.
- Suomi tukee tavoitetta Etyjin gender-toimintasuunnitelman päivittämiseksi ja sen toimeenpanon tehostamista. Suomi vaikuttaa siihen, että mahdollisimman moneen Etyjin kenttämissioon saataisiin gender-neuvonantaja ja että neuvonantajien toiminta valtavirtaistetaan missioiden rakenteisiin.
- Suomi vaikuttaa sen puolesta, että ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -pätöslauselmien mukaiset tavoitteet kirjataan operaatioiden mandaatteihin ja ohjausasiakirjoihin, samoin kuin siviilien suojele. Mandaateissa tulee huomioida raiskauksien ja muun seksuaalisen väkivallan käytön kielto ja mahdollisuus niiden ehkäisemiseen ja käsittelyyn. Operaatioiden raporteissa tulee arvioida päätöslauselmien täytäntöönpanon toteutumista ja tuloksia. Tarvittava asiantuntemus on varmistettava jo operaatioiden suunnitteluvaiheessa, esimerkiksi selvitysmissioiden kokoonpanossa. 1325-näkökulma on sisällytettävä konfliktialueita koskevaan analyysityöhön ja siihen liittyvään tiedonvaihtoon.
- Suomi tukee kansainvälisten järjestöjen tavoitteita lisätä naisten määrää kriisinhallinnassa ja muissa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden tehtävissä. Suomi korostaa rekrytointiprosessin läpinäkyvyyttä ja huolehtii operaatioista päätettäessä, että järjestöjen laatimat tehtäväkuvat ja pätevyysvaatimukset ovat sukupuolineutraaleja. Suomi tukee naisten mahdollisuuksia edetä vaativimpiin tehtäviin sekä naisten valitsemista operaatioiden ja järjestöjen johtotehtäviin. Suomi myös esittää naisia näihin tehtäviin.

- Suomi pyrkii kansainvälisissä organisaatioissa siihen, että kaikissa kriisinhallinta- operaatioissa on ihmisoikeus- ja/tai gender-neuvonantaja tai vähintään nimetty gender-yhteyshenkilö (focal point) sekä naisten asemaan liittyviä erityistarkkailijoita. Tehtävät tulee mainita operaatioiden ohjausasiakirjoissa ja sisällyttää niiden resursointiin. Neuvonantajan on voitava raportoida sekä kenttäjohdolle että operaatiota toimeenpanevan organisaation päämajarakenteille osana operaation raportointia. Neuvonantajien tehokkaat työskentely-, raportointi- ja vaikuttamismahdollisuudet operaation sisällä ja suhteessa komentoketjun eri tasoihin on varmistettava.
- Suomi pyrkii vahvistamaan kriisinhallintaoperaatioiden vaikuttavuutta tukemalla niiden yhteistyötä paikallisten nais- ja ihmisoikeusjärjestöjen kanssa. Tämä voi tapahtua esimerkiksi hyödyntämällä edustustojen paikallisen yhteistyön määrärahaa kansalaisjärjestöjen tueksi tai rahoituksella sotilaiden pienhankkeille (CIMIC, Civil-Military Cooperation).
- Suomi valtavirtaistaa sukupuolinäkökulman osaksi Suomen kriisihallintajoukkojen operatiivista toimintaa. Kriisinhallintajoukot kiinnittävät erityistä huomiota operaatioalueen naisten ja lasten turvallisuuteen, operaation mandaatin määrittelemissä rajoissa. Yhteistyössä paikallisväestön kanssa otetaan huomioon naiset aktiivisina toimijoina yhteisöissään. Suomalaisjoukot pyrkivät paikallisia turvallisuusjoukkoja kouluttaessaan ja muussa yhteistoiminnassa vaikuttamaan siihen, että paikalliset joukot ja turvallisuusviranomaiset ottavat toiminnassaan huomioon naisten ja tyttöjen oikeudet. Suomen kriisinhallintajoukoissa palvelevia naisia pyritään sijoittamaan sellaisiin näkyviin tehtäviin, joissa he ovat yhteyksissä operaatioalueen toimijoihin.
- Operaatioiden paikallisen rekrytoinnin periaatteena tulee olla naisten tasavertainen valitseminen erityisesti sukupuolisensitiivisiin tehtäviin, kuten tulkeiksi tai lääkäreiksi. Operaation johtotaso vastaa paikalta palkatun henkilökunnan 1325-koulutuksen järjestämisestä.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM, PLM, SM

Sari Rautarinta

TAVOITE 5:

Suomi varmistaa, että kaikilla kriisinhallintatehtäviin lähtevillä, heidän kouluttajillaan sekä asiasta vastaavilla viranomaisilla on ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymysten asiantuntemus sekä kykyä tehdä yhteistyötä

Toiminta kansallisella tasolla

- Suomi jatkaa tiivistä yhteistyötä kriisinhallinnan rekrytoinnissa, koulutuksessa ja tutkimuksessa ministeriöiden, tutkimuslaitosten ja kansalaisjärjestöjen edustajien sekä siviili- ja sotilaallisen kriisinhallinnan kenttätyön asiantuntijoiden kesken. Siviili-sotilas-yhteistyötä tehostetaan Kriisinhallintakeskuksen 1325-ohjausryhmän ja kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan osaamiskeskuksen (CMC-FINCENT) kautta.
- Suomi painottaa sekä naisten että miesten kriisinhallintakoulutuksessa tasa-arvoasioiden tärkeyttä kaikilla tasoilla. Päätöslauselma 1325, kansainvälinen oikeus, kansainvälinen humanitaarinen oikeus sekä ihmisoikeusvelvoitteet sisällytetään kaikkeen kriisinhallintakoulutukseen, vähimmäisvaatimuksena kansainväliset standardit. Ihmiskauppatemaan ja lasten suojeluun aseellisissa konflikteissa kiinnitetään huomiota. Kaikessa peruskoulutuksessa ja operaatioiden perehdytyskoulutuksissa kehitetään gender-kysymysten käsittelyä ja varmistetaan sisällön laatu. Koulutuksen tulee olla käytännönläheistä. Lisäksi koulutuksessa painotetaan operaatiokohtaisten olosuhteiden, tapojen ja käytännėsääntöjen tuntemusta. Genderkoulutusta antavat sekä miehet että naiset – asiantuntemus ei synny sukupuolen mukana, vaan koulutuksen ja kokemuksen myötä.
- Suomi varmistaa, että operaatioiden johto- ja koulutushenkilöstö on saanut koulutusta päätöslauselman 1325 sisällöstä ja tavoitteista. Siviilikriisinhallinnassa pyritään järjestämään räätälöityä erikoiskoulutusta ammattiryhmittäin ja/tai eri tasoille. Sotilaallisessa kriisinhallinnassa komentajien, esimiesten ja asiantuntijoiden 1325-koulutusta vahvistetaan Puolustusvoimien Kansainvälisessä Keskuksessa sekä pohjoismaisessa puolustusyhteistyössä ja sen viitekehityksessä Ruotsiin perustetussa osaamiskeskuksessa (*Nordic Centre for Gender in Military Operations*).
- Suomi korostaa operatiivisen johdon vastuullisuutta päätöslauselman 1325 toimeenpanossa sotilaskokkojensa toiminnassa. Johtotehtävien tuloksellinen hoitaminen edellyttää gender-osaamista, ja gender-osaaminen tulee huomioida rekrytoinneissa ja suoriutumisarvioinneissa. Puolustusvoimat nimeää korkean tason 1325-edustajan.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: PLM, SM, OM, UM

Toiminta kansainvälisellä ja paikallisella tasolla

- Suomi korostaa operaatioiden johdon vastuullisuutta 1325-tavoitteiden toimeenpanossa. Osaaminen gender-kysymyksissä ja niiden tuloksellinen hoitaminen tulisi huomioida valittaessa johtotehtäviin ja yhtenä tehtävässä menestymisen arviointikriteerinä.

- Suomi vahvistaa kykyään tarjota kansainvälistä 1325-koulutusta osana kriisinhallinnan ja rauhanrakentamisen koulutusosaamisen vientiä sekä kansainvälisille järjestöille että kahdenvälisesti.
- Suomi edellyttää päätöslauselman 1325 huomioimista YK:n rauhanturvatoiminnan, EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä Naton kriisinhallinnan toteuttamiseen liittyvässä koulutuksessa. EU:ssa koulutus on lähtökohtaisesti jäsenmaiden toimivaltaan kuuluvaa toimintaa, mutta yhteisten operaatioiden tarpeita vastaavaa koulutusta kehitettäessä EU:n kriisinhallintarakenteilla on merkittävä koordinaatirooli. Suomella on mahdollisuus esimerkiksi tarjota malleja koulutuksen tueksi, kuten vuonna 2010 valmistunut käsikirja ihmisoikeuksien valtavirtaistamiseksi EU-operaatioihin ja tätä tukevan koulutusmoduulin rakentaminen.
- Suomi tukee päätöslauselman 1325 sisällyttämistä laajemmin EU:n turvallisuus- ja puolustusakatemian (European Security and Defence College, ESDC) koulutusohjelmaan. Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n siviilikriisinhallintakoulutuksen sisällön tuottamiseen toimimalla 13 jäsenmaan koulutuskeskusten muodostamassa koulutuksen ohjausryhmässä (Europe's New Training Initiative for Civilian Crisis Management, ENTRI). Suomi pyrkii vaikuttamaan siihen, että ENTRI ottaa huomioon päätöslauselman 1325 asettamat tavoitteet.
- Suomi painottaa 1325-tavoitteiden ja sukupuolinäkökulman sisällyttämistä kansainvälisiin ja kansallisiin kriisinhallintaharjoituksiin.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM, SM, PLM

TAVOITE 6:

Sotilas- ja siviilikriisinhallintahenkilöstöllä on selkeät käytännesäännöt, joiden noudattamista valvotaan

Toiminta kansallisella tasolla

- Suomalainen sotilas- ja siviilikriisinhallintahenkilöstö sitoutuu noudattamaan sekä kriisinhallintaoperaation toimeenpanevan kansainvälisen järjestön että suomalaisten viranomaisten hyväksymiä käytännesääntöjä (Code of Conduct). Kriisinhallintaan osallistuvat virkamiehet noudattavat myös valtion ja virastokohtaisia eettisiä käytäytymis- ja toimintaperiaatteita. Prostituutujen käyttäminen on kokonaan kielletty sotilas- ja siviilikriisinhallintahenkilöstöltä sekä toimialueella että sen ulkopuolella ja käytännesääntöjen rikkominen tältä osin johtaa välittömään kotiuttamiseen.
- Suomalaisen kriisinhallintahenkilöstön tulee edistää tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia, ihmiskaupan uhrien ohjaamista auttamisjärjestelmään ja seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemistä mandaattien määrittämässä rajoissa. Henkilöstön tulee kunnioittaa paikallista kulttuuria ja yhteiskunnan normeja silloin kun nämä eivät ole ristiriidassa kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.
- Suomi korostaa seksuaalisen hyväksikäytön kaikissa muodoissa olevan rikos. On tärkeää, että kaikki suomalaista henkilöstöä koskevat hyväksikäyttöepäilyt ilmoitetaan toimivaltaisille viranomaisille ja tutkitaan Suomen lainsäädännön mukaisesti. Hyvän käytännön mukaisesti Suomi raportoi kriisinhallintaoperaatioissa tapahtuneiden rikosten käsittelystä ja tutkinnasta operaatiota toimeenpanevalle järjestölle.
- Suomen antamassa koulutuksessa korostetaan kriisinhallintahenkilöstön rikosoi-keudellista vastuuta Suomen lainsäädännön mukaisesti niissäkin tilanteissa, joissa henkilöstöllä on immuniteetti toimialueen kansallisten tuomioistuinten lainkäytön suhteen.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: PLM, SM, OM

Toiminta kansainvälisellä tasolla

- Suomi varmistaa, että sukupuolten välinen tasa-arvo ja syrjäntäkielto ovat mukana kriisinhallintaoperaatioiden ja vaalitarkkailumissioiden käytännesäännöissä, ja että käytännesäännöt ehkäisevät sekä syrjintää että hyväksikäyttöä mahdollisimman tehokkaasti.
- Suomi pyrkii edistämään kriisinhallintatehtävissä toimivien YK:n virkamiesten ja komennuksella olevien asiantuntijoiden rikosoi-keudellisen vastuun toteutumista.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM, PLM, SM

Sam Karvonen

NAISTEN JA TYTTÖJEN IHMISOIKEUKSIEN VAHVISTAMINEN, SUOJELU JA TURVALLISUUDEN TAKAAMINEN

Suomi edistää naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien täysimääräistä toteutumista. Kansainväliset ihmisoikeusnormit suojaavat jo sellaisenaan naisten oikeuksia. Kansainväliset naisten ja lasten oikeuksia koskevat sopimukset täydentävät ja vahvistavat yleissopimusten suojaa ja velvoittavat muun muassa ryhtymään erityistoimiin naisten ja tyttöjen suojelemiseksi sukupuoleen perustuvalla väkivallalla, erityisesti raiskauksilta ja muulta seksuaaliselta väkivallalta ja hyväksikäytöltä. Sekä naisiin ja tyttöihin että miehiin ja poikiin kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa käytetään sodankäynnin keinona. Suomi toimii aktiivisesti väkivallan lopettamiseksi.

Suomi korostaa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti naisten yhteiskunnallisten ja taloudellisten oikeuksien ja osallistumisen, naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisen sekä seksuaali- ja lisääntymisterveysoikeuksien merkitystä. Naisten ihmisoikeuksien toteutumisen osalta erityishuomiota kiinnitetään moniperusteiseen syrjintään ja erityisesti vammaisiin (ml. sodissa vammautuneisiin), alkuperäiskansoihin sekä seksuaalivähemmistöön kuuluvien naisten asemaan. Alkuperäiskansat sekä eri vähemmistöihin kuuluvat ihmiset ovat usein yhteiskunnan syrjityimpiä väestöryhmiä. Suomi näkee, että miesten ja poikien merkitys naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien toteutumisessa on keskeinen.

Suomi on sitoutunut kansainvälisen humanitaarisen oikeuden täysimääräiseen toimeenpanoon. Aseellisten konfliktien aikana sovellettavan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaan naiset ja lapset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Naisten oikeuksien suojelussa kansainvälinen humanitaarinen oikeus painottaa erityisesti naisten asemaa lasten äiteinä ja huoltajina. Konfliktista kärsivien naisten tarvetta erityissuojeluun, terveydenhoitoon ja apuun on myös kunnioitettava.

TAVOITE 7:

Suomi toimii naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien vahvistamiseksi

Toiminta kansainvälisellä tasolla ja paikallisella tasolla:

- Suomi kannustaa kaikkia maita ratifioimaan ja täysimääräisesti toimeenpanemaan naisten oikeuksia koskevat kansainväliset ihmisoikeussopimukset. Suomi seuraa kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin tehtyjä varaumia ja vastustaa niitä silloin kun ne ovat ristiriidassa kyseessä olevan sopimuksen tarkoituksen ja päämäärän kanssa.
- Suomi edistää naisten ihmisoikeuksia ja osallistumista yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin valtarakenteisiin EU:n, kansainvälisten järjestöjen, kansalaisjärjestöjen ja kehitysyhteistyön kautta. Suomi torjuu sellaisia syrjinnän muotoja, jotka tuottavat sukupuolten välistä epätasa-arvoa (seksuaalinen ja perheväkivalta, sekä epätasa-arvoiset omistus- ja perintäoikeudet). Suomi varmistaa, että naisten ihmisoikeudet sisällytetään EU:n poliittisiin vuoropuheluihin, ja että niitä tarkastellaan osana EU:n kehitysyhteistyön ja erityisesti budjettituen myöntämisen ehtoja.
- Suomi tukee YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen (CEDAW) toimeenpanoa kokonaisuudessaan sekä erityisesti naiset konflikteissa -yleissuosituksen tietoon saattamista ja toimeenpanoa.
- Suomi painottaa YK:n turvallisuusneuvoston ”Lapset aseellisissa konflikteissa” -päätöslauselmien sekä lapsia aseellisissa selkkauksissa koskevien EU:n poliittisten suuntaviivojen aktiivista toimeenpanoa ja erityisesti tyttöjen erityistarpeita. Suomi edistää ”Lapset aseellisissa konflikteissa” -päätöslauselmien huomioon ottamista kansainvälisessä yhteistyössä kumppanien kanssa, esimerkiksi Naton toiminnassa Afganistanissa. Suomi kiinnittää erityishuomiota moniperusteisen syrjinnän kohteeksi joutuvien lasten oikeuksiin ja asemaan. Suomi on ratifioinut YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin. Pöytäkirja on tullut voimaan kansallisesti vuonna 2002. Lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta tehdyn lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan ratifiointi on parhaillaan vireillä.
- Suomi on ratifioinut lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen, mikä on tullut kansallisesti voimaan vuonna 2011. Sopimus sisältää luopumisen niin sanotusta kaksoisrangaistavuusvaatimuksesta. Lasten seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä koskeva rikos on kriminalisoitu Suomessa, vaikka teko olisi tehty maassa, jossa sitä ei pidetä rikoksena. Kyse on rankaisemattomuuden vastustamisesta.
- Suomi korostaa tarvetta suojella ja tukea naisten oikeuksien puolustajia. Suomi vaikuttaa siihen, että EU:n ihmisoikeuspuolustajia käsittelevissä toimintaohjeissa ja niiden toimeenpanossa otetaan naisten oikeuksien puolustajien erityistarpeet huomioon ja että nämä sisällytetään tarvittaessa myös poliittiseen vuoropuheluun. Suomi vahvistaa konkreettista ja käytännön kokemukseen perustuvaa yhteistyötä paikallistason naisten ja tyttöjen oikeuksia ajavien järjestöjen ja ihmisoikeuspuolustajien kanssa.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM, OM, SM, STM

TAVOITE 8: Suomi toimii rankaisemattomuuden torjumiseksi

Toiminta kansainvälisellä ja paikallisella tasolla

- Suomi toimii YK:ssa, EU:ssa ja muilla kansainvälisillä foorumeilla, mukaan lukien kahdenväliset dialogit, aktiivisesti rankaisemattomuuden torjumiseksi ja edellyttää, että kaikkein vakavimmista kansainvälisistä rikoksista ja vakavimmista ihmisoikeusloukkauksista vastuussa olevat asetetaan syytteeseen. Yleisten armahdusten ulottaminen kaikkein vakaviimpiin kansainvälisiin rikoksiin ja vakaviimpiin ihmisoikeusloukkauksiin, mukaan lukien seksuaaliseen väkivaltaan konflikteissa, ei ole hyväksyttävää. Suomi kiinnittää huomiota uhrien asemaan ja hyvityksiin oikeusprosesseissa.
- Suomi tukee taloudellisesti ja poliittisesti sekä käytännön yhteistyön avulla Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) toimintaa, uhrirahasto mukaan lukien, kuten myös Jugoslavia-tuomioistuimen, Ruanda-tuomioistuimen ja Sierra Leonen erityistuomioistuimen työn asianmukaista loppuunsaattamista ja niiden jäännöstoimintoista huolehtivia mekanismeja.
- Suomi jatkaa aktiivista tukeaan Justice Rapid Response -hankkeelle, joka kouluttaa asiantuntijoita avustamaan valtioita ja toimivaltaisia kansainvälisiä järjestöjä näiden pyynnöstä kaikkein vakavimpien kansainvälisten rikosten selvittämisessä. Suomi tukee kansalaisjärjestöjen toimintaa rankaisemattomuuden vastaisessa työssä.
- Suomi edellyttää, että kehitysyhteistyövaroja vastaanottavan kohdemaan kansallisessa rikoslainsäädännössä noudatetaan kansainvälisiä standardeja raiskauksen kriminalisoinnin osalta. Suomi ajaa samaa periaatetta myös EU:n kehitysyhteistyössä ja pyrkii varmistamaan tämän osallistumalla aktiivisesti ohjelmointiprosesseihin sekä maatasolla että eri rahoitusinstrumenttien komiteoissa.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM

TAVOITE 9:

Suomi pyrkii ennaltaehkäisemään ihmiskauppaa, naisiin kohdistuvaa seksuaalista ja muuta väkivaltaa sekä tukemaan rikosten kohteeksi joutuneita uhreja

Toiminta kansallisella tasolla

- Suomi on edistänyt Pekingin julistusta ja toimintaohjelmaa laatimalla vuosille 2010–2015 kansallisen naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen poikkihallinnollisen toimintaohjelman, johon sisältyy konkreettisia toimia, joilla väkivallan uhrien asianmukainen hoito ja tuki taataan Maailman terveysjärjestön WHO:n suosituksia noudattaen. Tätä poikkihallinnollista toimintaohjelmaa toimeenpannaan ja sen toteuttamiseen varataan riittävät resurssit vuoteen 2015 saakka.
- Suomi toimeenpanee valtioneuvoston vuonna 2008 hyväksymää toista, tarkennettua ihmiskaupan vastaista toimintasuunnitelmaa. Toimintasuunnitelma määrittelee kattavasti Suomessa toteutettavat ihmiskaupan vastaiset toimenpiteet eri hallinnonaloilla. Toimenpiteisiin kuuluu myös ennaltaehkäiseviä toimia, kuten koulutusta, tiedotusta ja tietoisuuden lisäämistä. Kansallisena ihmiskaupparaportoijana toimiva vähemmistövaltuutettu seuraa ihmiskauppaa ja siihen liittyviä ilmiöitä sekä kansainvälisten veloitteiden toteutumista ja ihmiskauppaa koskevan kansallisen lainsäädännön toimivuutta. Suomi jatkaa vuoden 2012 lainsäädäntöhanketta, jonka tarkoituksena on laatia ehdotus ihmiskauppaa koskevan erityislain säätämiseksi.
- Suomi kehittää auttamisjärjestelmän toimeenpanoa tavalla, joka auttaa ihmiskaupan uhriksi joutuneita, uhriutumisvaarassa olevia tai uudelleenuhriutumisvaarassa olevia naisia ja tyttöjä sekä suojelee väkivallalta ja ihmiskaupalta. Myös sukupuoleen perustuvan väkivallan, kuten sukuelinten silpomisen, pakkoavioliiton tai lähisuhdeväkivallan johdosta pakenevia naisia ja tyttöjä on suojeltava. Näissä yhteyksissä tulee ottaa huomioon myös mahdollisuus kansainvälisen suojelun antamiseen ja oleskelulupien myöntämiseen ihmiskaupan uhriksi joutumisen perusteella tai muulla soveltuvalla perusteella.
- Suomi ratifioi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CAHVIO) sekä Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan yleissopimuksen.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: STM, SM, vähemmistövaltuutetun toimisto, UM

Toiminta kansainvälisellä ja paikallisella tasolla

- Suomi edistää johdonmukaisesti naisiin kohdistuvan väkivallan ja ihmiskaupan vastaisia aloitteita ja poliittisten sitoumusten toimeenpanoa YK:ssa, EU:ssa, Euroopan neuvostossa ja Etyjissä. Suomi tukee seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseen liittyviä kansainvälisiä mandaatteja ja mandaatinhaltijoita, kuten YK:n pääsihteerin erityisedustaja ja ihmisoikeusneuvoston alainen naisiin kohdistuvan väkivallan erikoisraportoija.

- Suomi jakaa kansallisella tasolla kehitettyjä, hyväksi todettuja ihmiskaupan ja naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisia käytäntöjä muiden maiden kanssa. Suomi pitää aktiivisesti esillä ihmiskaupan ihmisoikeus- ja tasa-arvoulottuvuutta, jolla tarkoitetaan muun muassa kysynnän vähentämiseen tähtäviä toimia ja sitä, ettei uhreille tarjottavan avun ehtona tule olla uhrin suostumus tehdä yhteistyötä rikollisten kiinnisaamiseksi.
- Suomi painottaa naisiin kohdistuvan väkivallan estämisen tärkeyttä UN Womenin työssä. YK:n pääsihteerin lanseeraamaa kampanjaa naisiin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi tuetaan rahoittamalla UN Womenin hallinnoimaa väkivaltarahastoa sekä korostamalla miesten aktiivista roolia väkivallan vastustamisessa.
- Suomi jatkaa aktiivista tukeaan ja rahoitustaan kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) uhrirahastolle, jonka tehtävänä on auttaa ICC:n toimivaltaan kuuluvien rikosten uhreja. ICC:n tehtävänä olevan rankaisemattomuuden torjumisen ohella ICC:n uhrirahaston hanketoiminta on edistänyt myös muita päätöslauselman 1325 tavoitteita, kuten seksuaalisen väkivallan uhrien voimautumista ja nais- sekä lapsitaistelijoiden uudelleenintegroimista yhteiskuntaan.
- Suomi tukee taloudellisesti naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseen ja ihmiskaupan lopettamiseen ja sen uhrien tukemiseen tähtäviä hankkeita, esimerkiksi Access to justice -hankkeet sekä suojele- ja kuntoutuspalvelut.
- Suomen tarjoamassa kansainvälisessä koulutuksessa syyttäjille, tuomareille, poliiseille, toimittajille ja muille viranomaisille tarjoamassa koulutuksessa käsitellään naisiin kohdistuvaa ihmiskauppaa ilmiönä ja ihmisoikeusloukkauksena sekä erityisesti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.
- Kehitysyhteistyöhankkeissa noudatetaan YK:n naisten oikeuksia ja seksuaalioikeuksia koskevia sitoumuksia ja sopimuksia. Ristiriitatilanteissa Suomi puolustaa heikoimpien oikeuksia. Kun olosuhteet ovat erityisen vaikeat, panostetaan ensisijaisesti paikallisten ja kansainvälisten järjestöjen tukemiseen.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM, STM, SM, OM

Puolustusvoimat

TUTKIMUS JA VIESTINTÄ

Päätöslauselman 1325 toimeenpanon tehokkuuden varmistamiseksi tarvitaan toimintaohjelman vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta koskevaa läpileikkaavaa tutkimusta. Laadulliseen arviointiin keskittyvät tutkimukset täydentävät merkittäväällä tavalla toimintaohjelman varsinaista seuranta- ja raportointia.

Suomen toimista päätöslauselman edistämiseksi tulee viestiä avoimesti, oikea-aikaisesti ja luotettavasti.

TAVOITE 10:

Suomi edistää 1325-aiheisia selvityksiä, tutkimusta ja viestintää

Kansallisella tasolla

- Suomi tukee 1325-työn kannalta merkityksellistä arviointi- ja selvitystyötä sekä tieteellistä tutkimusta. Suomi tuottaa ja julkaisee ajankohtaista tutkimustietoa erityisesti konfliktien sukupuolivaikutuksista, naisten rooleista ja päätösvallasta rauhanprosesseissa ja konfliktinratkaisussa sekä kriisinhallintaorganisaatioissa ja -operaatioissa. Tässä työssä huomioidaan erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien asema ja oikeudet. Suomi hyödyntää tutkimustuloksia toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla.
- Suomi pyrkii edistämään ja tukemaan viranomaisten, yliopistojen ja tutkimuslaitosten, yritysten sekä kansalaisjärjestöjen välistä yhteistyötä tutkimus- ja julkaisutoiminnassa.
- Suomi pyrkii edistämään ja tukemaan käytännönläheistä tutkimustoimintaa, jota voidaan hyödyntää kriisinhallintavalmiuksien ja suorituskykyjen kehittämisessä. Yhteistyön painopisteenä on tuottaa tutkimustietoa jolla voidaan lisätä kriisinhallintaan osallistuvan henkilöstön valmiuksia tunnistaa ihmiskauppaa, seksuaalista hyväksikäyttöä ja muita ihmisoikeusloukkauksia koskevia tilanteita sekä parantaa niihin puuttumista.
- Suomi kerää ja jakaa päätöslauselman 1325 toimeenpanoon liittyviä kokemuksia (lessons learned) ja parhaita käytäntöjä (best practice). Pyritään luomaan standardoidut tiedonkeruutyökalut ja mittaristot, jotka mahdollistavat vaikutavuuden arvioinnin pitkällä aikavälillä. Sukupuolen mukaan eriteltyä tilastointia Suomen omista toimista kehitetään.

- Suomen kehityspolitiikassa ja kehitysyhteistyössä läpileikkaavia tavoitteita edistetään henkilöstön koulutuksella ja ohjeistuksella, kehittämällä jokaiseen tehokkaat ja käytännölliset työkalut sekä hyödyntämällä Suomen aikaisempaa laaja-alaista osaamista läpileikkaavista tavoitteista. Tietojärjestelmiä kehitetään ja ulkoisia evaaluaatioita hyödynnetään järjestelmällisesti, jotta hyviksi havaittuja toimintamalleja voidaan soveltaa ja toistaa.
- Suomi tuottaa sukupuolen mukaan eriteltyä määrällistä ja laadullista tietoa Suomen toimista päätöslauselman 1325 toimeenpanossa. Suomi tiedottaa aktiivisesti ja säännöllisesti päätöslauselmasta 1325 ja omasta toimeenpanostaan muun muassa seminaarien, julkaisutoiminnan ja säännöllisen raportoinnin kautta. Lisäksi henkilöstön 1325-osaamista vahvistetaan kunkin hallinnonalan sisäisessä koulutuksessa.
- Suomi tukee päätöslauselman 1325 tunnetuksi tekemistä kansalaisjärjestöjen toimin.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM, PLM, SM, STM, OKM

Toiminta kansainvälisellä ja paikallisella tasolla

- Suomi rohkaisee kansainvälisiä järjestöjä, Euroopan unionia ja kumppaneitaan sukupuolen mukaan eriteltyä tiedon keräämiseen, tilastointiin ja analysointiin. Suomi edistää vertailukelpoisten sukupuoleen sidottujen mittareiden kehittämistä ja käyttöä ohjelmia ja operaatioita koskevassa raportoinnissa.
- Suomi kannustaa kansainvälisiä järjestöjä kehittämään päätöslauselman 1325 toimeenpanoon liittyvien kokemusten (lessons learned) ja parhaiden käytäntöjen keräämistä. Suomi käyttää kansallisella tasolla kerättyä tutkimustietoa, oppeja ja parhaita käytäntöjä aktiivisesti kansainvälisessä vaikuttamistyössään. Suomi tukee tulosten ja vaikutusten arviointeja kansainvälisen yhteisön rauhanrakentamis- ja kriisinhallintatoimissa. Toimintaa kehitetään myös pohjoismaisessa puolustusyhteistyössä ja sen viitekehyksessä Ruotsiin perustetussa osaamiskeskuksessa (Nordic Centre for Gender in Military Operations).
- Suomi tiedottaa aktiivisesti päätöslauselmasta 1325 ja omasta toiminnastaan kansainvälisille yleisöille keskustelutilaisuuksien, koulutuksen, julkaisutoiminnan ja julkisuusdiplomatian kautta.

Keskeiset vastuutahot näissä kysymyksissä: UM, PLM, SM

SEURANTA JA RAPORTOINTI

TAVOITE 11:

Suomi raportoi 1325-toimeenpanosta

- Kansallinen toimintaohjelma on laadittu yhteistyössä valtionhallinnon ja kansalaisyhteiskunnan kesken. Ohjelmassa mainitut vastuutahot sitoutuvat omalta osaltaan toimintaohjelman täytäntöönpanoon ja säännölliseen seurantaan sekä varamaan sitä varten tarpeelliset resurssit ja rahoituksen. Kansalaisyhteiskunnalla on arvokasta osaamista, joka tuo lisäarvoa ohjelman toimeenpanolle. Kansalaisjärjestöjen 1325-verkostolla on ohjelman seurannassa ja arvioinnissa tärkeä rooli. Valtionhallinnon tulee tukea taloudellisesti kansalaisjärjestöjen 1325-työtä.
- Kansallista toimintaohjelmaa tukevien tarkentavien hallinnonala- ja toimijakohtaisten suunnitelmien laatiminen edistää ohjelman tehokasta ja konkreettista toimeenpanoa. Toimeenpanosuunnitelmat omine tarkentavine indikaattoreineen tukevat kansallisen toimintaohjelman seuranta- ja raportointia. Hallinnonalat kehittävät kansallisen toimintaohjelman tavoitteiden ja indikaattoreiden pohjalta relevantin tiedon keräämistä ja sukupuolen mukaan eriteltyä tilastointia.
- Kansallisen toimintaohjelman toteutumista seurataan järjestelmällisesti. Toimintaohjelman kokonaisseuranta- ja raportointia jatketaan ulkoasiainministeriön johtamassa kansallisessa seurantaryhmässä, joka koordinoi ja seuraa ohjelman toimeenpanoa. Seurantaryhmään osallistuvat laajapohjaisesti valtionhallinnon eri alojen edustajat sekä kansalaisjärjestöt ja tutkijayhteisö.
- Toimeenpanon seuranta perustuu ohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja indikaattoreihin. Eri kysymyksissä identifioidut vastuutahot sitoutuvat raportoimaan tapahtunutta edistystä kansalliselle seurantaryhmälle vähintään kerran vuodessa. Toimintaohjelman täytäntöönpanon seuranta- ja raportointia helpottamaan laaditaan standardoitu raportointipohja. Kansainvälinen huomio päätöslauselman 1325 toimeenpanemiseksi on merkittävästi kasvanut. Eri järjestöt ovat noudattaneet YK:n esimerkkiä päätöslauselman toteuttamista seuraavien indikaattoreiden laatimisessa, joiden myötä kansainvälinen seuranta on tehostunut. Organisaatiot edellyttävät aiempaa kehittyneempää ja säännöllistä kansallista raportointia.
- Vastuutahojen raportointiin ja seurantaryhmän työskentelyyn pohjautuen ulkoasiainministeriö laatii toimintaohjelman täytäntöönpanosta vuosittain raportin eduskunnalle (ulkoasiainvaliokunta). Toimintaohjelman puolivälissä ja lopussa laaditaan laajemmat arvioreportit, jotka käännetään ruotsiksi ja englanniksi.
- Suomi vastaa kansainvälisten järjestöjen raportointipyyntöihin päätöslauselman 1325 toimeenpanoa koskien. Päätöslauselman 1325 toimeenpano sisällytetään myös CEDAW:lle tehtävään raportointiin sekä yleismaailmalliseen määräaikaistarkasteluun YK:n ihmisoikeusneuvostolle.

Sam Karoonen

INDIKAATTORIT

Kansallisen toimintaohjelman indikaattoreiden tarkoituksena on mahdollistaa toimeenpanon mittaaminen suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Indikaattorit tukevat ohjelman aiempaa johdonmukaisempaa seurantaan muodostamalla pohjan tulevalle raportoinnille sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Alla oleva taulukointi sisältää relevanteissa kohdissa ristiviittauksen YK:n ja EU:n 1325-indikaattoreihin (YK:n turvallisuusneuvosto käsitteli pääsihteerin esittelemiä indikaattoreita lokakuussa 2011 ja EU:n indikaattorit hyväksyttiin ulkoasiainneuvostossa heinäkuussa 2010).

Valitut indikaattorit muodostavat varsin laajan kokonaisuuden, mutta ne eivät silti ole tyhjentävä lista toimintaohjelman toimenpiteistä. Indikaattoreita ei voida pitää ohjelman tiivistelmänä tai toimenpidelistauksena, vaan niitä on syytä lukea yhdessä toimintaohjelman tekstin kanssa.

Indikaattoreiden soveltamista on tarpeen tarkentaa toimeenpanon aikana täydentävillä ohjeilla koskien esimerkiksi tiedon lähteitä ja keräämistä, tiedon varmistamista sekä analysointia.

Vastuutahot

CMC	Kriisinhallintakeskus
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
OM	Oikeusministeriö
PLM	Puolustusministeriö
PV	Puolustusvoimat
SM	Sisäasiainministeriö
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
UM	Ulkoasiainministeriö

Indikaattori 1. Poliitikat ja mandaatit

Toiminnan kuvaus/raportointi	Vastuu	Tavoite	YK/EU-indikaattorit
A. 1325 läpileikkaavasti huomioivien kansallisten strategioiden: - lukumäärä - sisältö: kuinka selkeästi 1325 huomioitu ja ohjaako toimintaa (mahdolliset toimeenpanoraportit ja evaluaatiot)	UM, PLM, SM, OM, STM, OKM	1	YK: 5b
B. Suomen ehdotukset, aloitteet, puheenvuorot ja muu aktiivisuus (kuten työryhmätyöskentely), jolla pyritään varmistamaan - ihmisoikeusperustainen 1325-toimeenpano - tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen ja seuranta, ml. järjestöjen ja elinten indikaattoreiden käyttäminen ja resursointi kansainvälisten järjestöjen ja sopimuselinten politiikoissa, strategioissa ja toiminnassa. Vaikuttamisen todennetut tulokset (kuten muutokset ja lisäykset em. asiakirjoihin ja käytäntöihin)	UM, PLM, SM, OM, STM	1, 3, 4, 7, 8, 9	YK: 6, 7, 13 EU: 1, 2, 3, 5
C. Aloitteet, puheenvuorot ja työryhmätyöskentely, joilla pyritty vaikuttamaan operaatioiden mandaatteihin ja ohjaaviin asiakirjoihin sekä operaatioiden raportointiin 1325-tavoitteiden toimeenpanemiseksi. Vaikuttamisen todennetut tulokset (kuten muutokset ja lisäykset em. asiakirjoihin ja käytäntöihin)	UM, PLM, SM	4	YK: 2, 6, 13 EU: 13

Indikaattori 2. Dialogit ja kumppanuudet

Toiminnan kuvaus/raportointi	Vastuu	Tavoite	YK/EU-indikaattorit
A. Pohjoismainen 1325-yhteistyö: yhteisesiintyminen, yhteiset aloitteet ja hankkeet	UM, PLM, SM	1-10	
B. 1325-tavoitteiden sisällyttäminen kehitysyhteistyöhön: - kehityskumppanien kanssa käytävät dialogit ja konsultaatiot (ml. Suomen neuvottelumandaatit ja neuvotteluiden loppupäätelmät) - kehitysyhteistyön maakohtaiset painopisteet ja läpileikkaavuus ohjelmasuunnittelussa	UM	2	
C. Tuki kansallisten toimintaohjelmien laatimiselle ja toteuttamiselle. Twinning- ja muut kumppanuushankkeet: lukumäärä ja arvo. Hankkeiden vaikutukset, esim. maatason koordinaation kehittyminen ja kansallisen omistajuuden vahvistuminen	UM	1	EU: 1, 3, 4

Indikaattori 3. Hankkeet ja ohjelmat

Toiminnan kuvaus/raportointi	Vastuu	Tavoite	YK/EU-indikaattorit
A. Rahoitus kansalaisjärjestöjen hankkeille, joissa tasa-arvotavoite (gender marker 1 ja 2): hankkeiden lukumäärä ja kokonaisarvo	UM	1-10	YK: 23a, 23b EU: 5
B. Rahoitus kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisy- ja rauhanrakennushankkeille, joissa tasa-arvotavoite: hankkeiden lukumäärä ja kokonaisarvo	UM	1	EU: 5
C. Rauhanvälitykseen liittyvät hankkeet, joissa huomioitu 1325-tavoitteet: hankkeiden lukumäärä ja kokonaisarvo	UM	1	EU: 9
D. Rahoitus DDR- ja SSR-ohjelmille, joissa selkeä gender-komponentti	UM	1	YK: 16, 17, 26a, 26b EU: 5
E. Rahoitus vihreän talouden, julkisen talouden tai Aid for Trade-hankkeille, joissa on tasa-arvotavoite (gender marker 1 ja 2): lukumäärä ja kokonaisarvo	UM	2	
F. Rahoitus naisdelegaattien osallistumiselle kansainväliseen ilmasto- ja muuhun ympäristöyhteistyöhön	UM	3	
G. Tuki humanitaariselle avulle ja katastrofiriskien vähentämiselle, jossa huomioitu naisten ja tyttöjen näkökulma	UM, SM	1, 3	EU: 5
H. UN Women: rahoitus	UM	1, 9	
I. Tuki kansainvälisille rikostuomioistuimille, ml. ICC:n uhrirahasto: hankkeiden lukumäärä ja kokonaisarvo	UM	8, 9	
J. Rahoitus ja asiantuntijatuki seksuaalisen väkivallan vastaiselle toiminnalle	UM	9	
K. Justice Rapid Response -hanke: rahoitus (ml. suomalaisten asiantuntijoiden osallistumiseksi JRR-missioihin) sekä aktiivisuus johtoryhmässä	UM	8	

Indikaattori 4. Henkilöstö, osaaminen ja vastuullisuus

Toiminnan kuvaus/raportointi	Vastuu	Tavoite	YK/EU-indikaattorit
A. Suomi esittänyt naisia kansainvälisiin tehtäviin, erityisesti erityisedustajat, rauhanyhdistäjät, kriisinhallinnan johtotehtävät: naisten lukumäärä ja määrä suhteessa miehiin. Suomi tukenut muiden maiden naisehdokkaita.	UM, PLM, SM	1, 4	YK: 9, 11a, 11b EU: 8
B. Suomen siviilikriisinhallintatoiminnassa ja vaalitarkkailussa vähintään 40 % osuus kumpaakin sukupuolta	CMC, SM, UM	4	EU: 11
C. Suomen sotilaallisessa kriisinhallintatoiminnassa naisten osuuden lisääminen sekä naisten määrän ja osuuden kehityksen seuranta	PV, PLM	4	EU: 11
D. Aloitteet, puheenvuorot ja työryhmyöskentely, joilla vaikutettu siihen, että kaikissa kansainvälisissä operaatioissa olisi ihmisoikeus- ja/ tai gender-neuvonantajan tehtävä tai vähintään nimetty gender-yhteyshenkilö	UM, PLM, SM	4	YK: 10
E. Gender-asiantuntijat: koulutetut, esitetyt ja valitut	UM, PLM, PV, SM, CMC, STM	4	YK: 10 EU: 14
F. Kaikissa suomalaisissa kriisinhallintajoukoissa nimetty kansallinen gender-yhteyshenkilö, ja sukupuolinäkökulma valtavirtaistettu osaksi joukon toimintaa	PV, PLM	4	

Toiminnan kuvaus/raportointi	Vastuu	Tavoite	YK/EU-indikaattorit
G. Gender- ja ihmisoikeuskysymykset (ml. käytännesäännöt ja rikosoikeudellinen vastuu) perus-, perehdytys- ja erikoiskoulutuksessa sekä harjoituksissa: - koulutussuunnitelmat ja ohjeet - toteutuneet tuntimäärät ja koulutustilaisuuDET - olemassa olevien kansainvälisesti tunnustettujen koulutussisältöjen käyttö	PV, PLM, CMC, SM	5, 6	EU: 12
H. Naisten lähettäminen asiantuntija-tehtäviin ja johtotehtäviin valmistaviin koulutuksiin	UM, PLM, PV, SM, CMC	5	
I. Suomen kansainväliseen käyttöön tarjoamat koulutusmoduulit tai -tilaisuudet, joihin 1325 on integroitu	PV, PLM, CMC, SM, UM	5	
J. 1325-osaamisen ja -tavoitteiden huomioiminen johtotason rekrytointiperusteissa, tulostavoitteissa ja evaluoinnissa sekä 1325-tavoitteiden pitäminen esillä keskusteluissa operaatioiden johdon kanssa	PLM, PV, SM, UM	5	YK: 5a
K. Käytännesääntöjen rikkomiseen liittyvät ilmoitukset, tutkitut tapaukset ja työnantajan kurinpitotoimet. Hyväksikäyttöepäilyt: tutkitut tapaukset ja rangaistukset	PV, PLM, CMC, SM	6	YK: 4 EU:15

Indikaattori 5. Kansainvälisten sopimusten ratifiointi ja kansallinen toimeenpano

Toiminnan kuvaus/raportointi	Vastuu	Tavoite	YK/EU-indikaattorit
A. CAHVIO-sopimuksen ja Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan yleissopimuksen ratifiointi	UM	9	YK: 15
B. Kansallisen ihmiskaupan vastaisen toimitasuunnitelman toimeenpanon tulokset sekä ihmiskauppaa koskevan erityislain säätämistä valmistelevalta lainsäädäntöhankkeelta eteneminen	SM	9	YK: 15
C. Kansallisen naiseen kohdistuvan väkivallan vastaisen toimintaohjelman tulokset	STM	9	

Indikaattori 6. Arviointi, tulokset ja tutkimus

Toiminnan kuvaus/raportointi	Vastuu	Tavoite	YK/EU-indikaattorit
A. Tuotetut selvitykset ja tutkimukset: aihealueiden kattavuus, lukumäärä, ja kokonaisarvo	UM, PLM, SM, OM, STM, OKM	10	
B. Kerätty ja kansallisesti käytettävissä oppeja (lessons learned) ja parhaita käytäntöjä (best practices). Oppeja ja käytäntöjä jaettu kansainvälisesti ja osallistuttu niitä koskevaan kehittämiseen	UM, PLM, SM, OM, STM	4, 10	
C. Tulosten ja suositusten todennettu hyödyntäminen, esimerkiksi kriisinhallintavalmiuksien ja -suorituskykyjen kehittämisessä	UM, PLM, SM, OM, STM	4, 5, 10	
D. Kehitysyhteistyön normien ja ohjeiden kehittäminen sekä evaluaatiot	UM	2, 10	

Indikaattori 7. Tilastointi ja viestintä

Toiminnan kuvaus/raportointi	Vastuu	Tavoite	YK/EU-indikaattorit
A. Käytettävissä sukupuolen mukaan eriteltyjä tilastoja toimeenpanon eri aloilta	UM, PLM, SM, OM, STM, OKM	10	
B. Tuotetut aineistot ja julkaisut sekä toimet 1325:n tunnettuuden lisäämiseksi, ml. kriisinhallinnan sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen	UM, PLM, PV, SM, CMC, OM, STM, OKM	10	
C. 1325-osaamisen vahvistaminen hallinnonalojen sisäisessä koulutuksessa	UM, PLM, SM, OM, STM, OKM	10	

Indikaattori 8. Seuranta ja raportointi

Toiminnan kuvaus/raportointi	Vastuu	Tavoite	YK/EU-indikaattorit
A. Kansallisen seurantaryhmän säännöllinen kokoontuminen	Seurantaryhmän jäsenet	11	
B. Vuosittainen raportti eduskunnalle (ulkoasiainvaliokunta)	UM, seurantaryhmä	11	
C. Toteutunut kansainvälinen raportointi YK:n, EU:n, Naton ja muiden järjestöjen indikaattoreiden perusteella, ml. CEDAW:lle tehtävä raportointi	UM, PLM, SM	11	
D. Rahoitus kansalaisjärjestöjen 1325-työlle	UM, SM, PLM, OKM	11	YK: 23a, 23b

”NAISET, RAUHA JA TURVALLISUUS” -PÄÄTÖS- LAUSELMAT YK:N TURVALLISUUSNEUVOSTOSSA

1325 (2000) Naiset, rauha ja turvallisuus

1820 (2008)

- Seksuaalinen väkivalta konflikteissa
- Suojelu ja ennaltaehkäisytoimet
- Seksuaalinen väkivalta sodankäynnin välineenä
- Rankaisemattomuuden torjuminen

1888 (2009)

- Seksuaalisen väkivallan vastaisen työn erityisedustaja
- Oikeusvaltiotiimin perustaminen
- Naisten määrän lisääminen rauhanprosesseissa

1889 (2009)

- Naisten osallistuminen rauhanrakennukseen
- Maailmanlaajuisten ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -indikaattoreiden laatiminen

1960 (2010)

- Seksuaalisen väkivallan monitorointi- ja arviointimekanismit
- Pakotteiden käyttö systemaattiseen seksuaaliseen väkivaltaan syyllistyviä tahoja vastaan

NAISET, RAUHA JA TURVALLISUUS

Turvallisuusneuvosto

palauttaa mieliin päätöslauselmansa 1261 (1999) 25. päivänä elokuuta 1999, 1265 (1999) 17. päivänä syyskuuta 1999, 1296 (2000) 19. päivänä huhtikuuta 2000 ja 1314 (2000) 11. päivänä elokuuta 2000, sekä niihin liittyvät puheenjohtajansa lausunnot, ja palauttaa mieliin myös puheenjohtajansa lausunnon tiedotusvälineille YK:n naisten oikeuksien ja kansainvälisen rauhan päivänä (kansainvälinen naistenpäivä) 8. päivänä maaliskuuta 2000 (SC/6816),

palauttaa mieliin myös Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman (A/52/231) sitoumukset sekä YK:n yleiskokouksen 23. erityisistunnon ”Naiset 2000: sukupuolten tasa-arvo, kehitys ja rauha 2000-luvulla” (A/S-23/10/Rev.1)- loppuasiakirjan sitoumukset, erityisesti ne, jotka koskevat naisia ja aseellisia konflikteja,

pitää mielessään YK:n peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä peruskirjan ensisijaisesti turvallisuusneuvostolle antaman vastuun kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä,

ilmaisee huolensa siitä, että siviilit, erityisesti naiset ja lapset, myös pakolaisina sekä asuinseudultaan siirtymään joutuneina, muodostavat suuren enemmistön niistä, joihin aseellisten konfliktien negatiiviset vaikutukset kohdistuvat ja jotka joutuvat kasvavassa määrin taistelijoiden ja aseellisten ryhmien väkivallan kohteeksi, sekä tunnustaa tämän seuraukset kestäväälle rauhalle ja sovinnolle,

vahvistaa uudelleen naisten tärkeän roolin konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisemisessa sekä rauhanrakentamisessa, ja painottaa naisten tasa-arvoisen osallistumisen ja täyden sitoutumisen merkitystä kaikissa pyrkimyksissä rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi sekä tarvetta lisätä heidän osuuttaan konfliktien ehkäisyä ja ratkaisemista koskevassa päätöksenteossa,

36

vahvistaa uudelleen myös tarpeen toimeenpanna täysin kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön määräykset, jotka koskevat naisten ja tyttöjen suojelua konfliktien aikana ja niiden jälkeen,

painottaa, että kaikkien osapuolten on varmistettava naisten ja tyttöjen erityistarpeiden huomioonottaminen miinanraivaus- ja miinatietoisuushjelmien toimeenpanossa,

tunnustaa kiireellisen tarpeen ottaa sukupuolinäkökulma huomioon rauhanturvaoperaatioissa ja tähän liittyen huomioi Windhoekin julistuksen (Windhoek Declaration) ja asiaa koskevan Namibian toimintaohjelman (Namibia Plan of Action on Mainstreaming a Gender Perspective in Multidimensional Peace Support Operations, S/2000/693),

tiedostaa myös, miten tärkeä on suositus, jonka turvallisuusneuvoston puheenjohtaja esitti tiedonannossaan lehdistölle 8. päivänä maaliskuuta 2000 rauhanturvahenkilöstölle annettavasta erityiskoulutuksesta naisten ja lasten suojelussa sekä heidän erityistarpeistaan ja ihmisoikeuksistaan konfliktitilanteissa,

tiedostaa, että ymmärrys aseellisten konfliktien vaikutuksista naisiin ja tyttöihin ja tehokkaat institutionaaliset järjestelyt heidän suojelemisensa ja täyden rauhanprosessiin osallistumisen takaamiseksi voivat merkittävällä tavalla osaltaan ylläpitää ja edistää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta,

muistuttaa tarpeesta koota tietoa aseellisten konfliktien vaikutuksista naisiin ja lapsiin, sekä

1. *Kehottaa* jäsenvaltioita varmistamaan naisten kasvavan edustuksen kaikilla päätöksentekotasolla kansallisissa, alueellisissa ja kansainvälisissä instituutioissa sekä mekanismeissa konfliktien estämiseksi, hallinnoimiseksi ja ratkaisemiseksi;
2. *Kannustaa* pääsihteeriä toteuttamaan strategista toimintaohjelmaansa (A/49/587), joka vaatii lisäämään naisten osallistumista konfliktien ratkaisussa ja rauhanprosessissa eri päätöksentekotasolla;
- 37
3. *Kehottaa* pääsihteeriä nimittämään enemmän naisia erityisedustajina ja erityislähettiläinä toteuttamaan ”hyviä palveluksia” hänen nimissään ja vetoaa tähän liittyen jäsenvaltioihin, jotta ne esittäisivät pääsihteerille ehdokkaita säännöllisesti päivitetävään ja keskitettyyn luetteloon;
4. *Lisäksi kehottaa* pääsihteeriä pyrkimään laajentamaan naisten roolia ja osuutta YK:n kenttäoperaatioissa erityisesti sotilastarkkailijoina, siviilipoliiseina sekä ihmisoikeus- ja humanitaarisen avun henkilöstössä;
5. *Ilmaisee tahtonsa* sisällyttää sukupuolinäkökulma rauhanturvaoperaatioihin ja kehottaa pääsihteeriä varmistamaan, että kenttätoiminnassa otetaan sukupuolinäkökulma huomioon aina silloin, kun se on asianmukaista;

6. *Pyytää* pääsihteeriä toimittamaan jäsenvaltioille koulutusohjeita ja -aineistoa koskien naisten suojelua, oikeuksia ja erityisiä tarpeita sekä sitä, miten tärkeää on ottaa naisia mukaan kaikkeen rauhanturva- ja rauhanrakennustoimintaan, ja se pyytää samalla jäsenvaltioita sisällyttämään kyseiset teemat sekä HIV/AIDS-tietoisuuskoulutusta kansalliseen sotilashenkilöstön ja siviilipoliisien valmiuskoulutukseen ja kehottaa lisäksi pääsihteeriä varmistamaan, että rauhanturvaoperaatioiden siviilihenkilöstö saa samanlaista koulutusta;
7. *Kehottaa* jäsenvaltioita lisäämään vapaaehtoista taloudellista, teknistä ja logistista tukeaan sukupuolen huomioonottavalle koulutukselle, mukaan lukien asiassa toimivien rahastojen ja ohjelmien, kuten UNIFEMin, UNICEFin, UNHCR:n ja muiden vastaavien elinten koulutus;
8. *Vetoaa* kaikkiin osapuoliin, että ne neuvotellessaan ja toimeenpannessaan rauhansopimuksia soveltavat sukupuoliroolinäkökulmaa, mikä tarkoittaa mm.
 - a) naisten ja tyttöjen erityistarpeita kotiinpaluun, uuteen asuinpaikkaan asettumisen, kuntoutumisen, uudelleensopeutumisen ja konfliktin jälkeisen jälleenrakentamisen yhteydessä;
 - b) toimia, jotka tukevat paikallisia naisten rauhanaloitteita ja paikallisia prosesseja konfliktien ratkaisemisessa, ja jotka ottavat naiset mukaan kaikkiin rauhansopimusten toimeenpanomekanismeihin;
 - c) toimia, jotka varmistavat naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien suojelun ja kunnioituksen, erityisesti mitä tulee perustuslakiin, vaalitapaan, poliisivoimiin ja oikeuslaitokseen;
9. *Vetoaa* kaikkiin aseellisten konfliktien osapuoliin, jotta ne täysin kunnioittaisivat kansainvälistä oikeutta, jota sovelletaan naisten ja tyttöjen oikeuksiin ja heidän suojelemiseensa erityisesti siviileinä, ja varsinkin heitä koskevia velvoitteita vuoden 1949 Geneven yleissopimuksessa sekä sen lisäpöytäkirjoissa vuodelta 1977, vuoden 1951 pakolaissopimuksessa ja sen lisäpöytäkirjassa vuodelta 1967, Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevassa yleissopimuksessa vuodelta 1979 ja sen lisäpöytäkirjassa vuodelta 1999, YK:n lastenoikeuksien yleissopimuksessa vuodelta 1989 ja sen kahdessa lisäpöytäkirjassa 25. toukokuuta 2000, sekä pitäen mielessä asiaan liittyvät määräykset kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännössä;
10. *Vetoaa* kaikkiin aseellisten konfliktien osapuoliin, jotta ne ryhtyisivät erityistoimiin naisten ja tyttöjen suojelemiseksi sukupuoleen liittyvältä väkivallalta, erityisesti raiskauksilta ja muulta seksuaaliselta hyväksikäytöltä sekä kaikelta aseellisten konfliktitilanteiden yhteydessä tapahtuvalta väkivallalta;

11. *Painottaa* kaikkien valtioiden vastuuta lopettaa rankaisemattomuus ja asettaa syyt-teeseen henkilöt, jotka ovat vastuussa kansanmurhasta, rikoksista ihmisyyttä vas-taan ja sotarikoksista, mukaan lukien rikoksista, joihin liittyy seksuaalista ja muuta naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa väkivaltaa, ja tähän liittyen korostaa tarvetta sulkea nämä rikokset aina kun se on mahdollista armahdusmääräysten ulkopuolelle;
12. *Vetoaa* kaikkien aseellisten konfliktien osapuoliin, jotta ne kunnioittaisivat pako-laisleirien ja pakolaisasutusten siviili- ja humanitaarista luonnetta ja ottaisivat huo-mioon naisten ja tyttöjen erityistarpeet, myös leirien ja asutusten suunnittelussa ja palauttaa mieliin turvallisuusneuvoston päätöslauselmat 1208 (1998) 19. päivänä marraskuuta 1998 ja 1296 (2000) 19. päivänä huhtikuuta 2000;
13. *Kannustaa* kaikkia aseistariisunnan, kotiuttamisen ja uudelleenintegroinnin suunnit-teluun osallistuvia ottamaan huomioon nais- ja miestaistelijoiden erityistarpeet ja ottamaan huomioon myös heidän huollettavinaan olevien tarpeet;
14. *Vahvistaa uudelleen* valmiuttaan ottaa huomioon toimien mahdolliset vaikutukset siviiliväestöön, unohtamatta naisten ja tyttöjen erityistarpeita, voidakseen harki-ta asianmukaisia humanitaarisia poikkeuksia aina silloin kun toimet hyväksytään YK:n peruskirjan 41.artiklan perusteella;
15. *Ilmaisee* halukkuutensa varmistaa, että turvallisuusneuvoston käynnistämässä teh-tävissä otetaan huomioon sukupuolinäkökulma sekä naisten oikeudet ja että niistä neuvotellaan paikallisten ja kansainvälisten naisryhmien kanssa;
16. *Pyytää* pääsihteeriä tekemään selvityksen aseellisten konfliktien vaikutuksista nai-siin ja tyttöihin, naisten roolista rauhanrakentamisessa sekä sukupuolinäkökulmas-ta rauhanprosesseissa ja konfliktinratkaisemisessa, ja pyytää häntä myös toimitta-maan turvallisuusneuvostolle raportin tämän selvityksen tuloksista ja saattamaan sen kaikkien YK:n jäsenvaltioiden käyttöön;
17. *Pyytää* pääsihteeriä harkintansa mukaan sisällyttämään turvallisuusneuvostolle tehtävään raporttiin myös tietoa siitä, miten sukupuolinäkökulman soveltaminen rauhanturvaturvaamistehtävissä ja muut naisia ja tyttöjä koskevat näkökohdat ovat edistyneet;
18. *Päättää* seurata aktiivisesti asian kehittymistä.

ULKOASIAINMINISTERIÖN JULKAISUJA

3 / 2012

ISSN 0358-1489
ISBN 978-952-281-006-9
PDF ISBN 978-952-281-007-6
e-julkaisu ISBN 978-952-281-008-3